

Tabori posta 202/01.

Magys.

Dr. Schuler Tibor úr
ev. táv. fellelkész

Erősségek p. 11

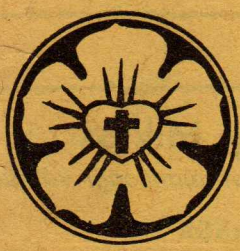
EVANGÉLIKUS

TAVASZI ÉRTESÍTŐ

A kassai evangélikus I. egyházközség tagjai számára
Informationsblatt für die Mitglieder der Evang. I. Kirchengemeinde in Kassa

Kassa, 1943. évi április hó 1.

*Boldog-virágos a szíved,
Ha keresztet híven viszed.
Des Christen Herz auf Rosen geht,
Wenns mitten unterm Kreuze steht.*

TARTALOM:

Turóczy Zoltán: Jsten igazi arca. — „A minta”. — Turmezei Erzsébettől. — „A legszebb szó” Reményik Sándortól. — Dr. Engel Rudolf: Az egyházak háborús kötelességei. — Dr. Farkas Józsefné: Kedves asszonytestvéreim! — Dr. Maklár György: Az iskolabizottság jelentése. — Gömör János: Lipóczi Miklós. — 1943. évi költségvetés. — Várkony Elek: Honvédeink. — „só”: Optimizmus? Pessimizmus? — v. Öry Lajos: Templomunk és a városrendezés. — Septy Zoltán: Együttműködés a vallási nevelésben. — Pálma nővér: Szegénygondozásunk gyakorlatibbá tétele. — özv. Binder Ernőné: Iskolánk. — teleki Zakariás Sándorné: A kassai régi evang. iskola emlékeiből. — Imolai Zoltán: Család — iskola — tanító. — Dr. Farkas Józsefné: Pénzügyi helyzetünk. — Mohr Gedeon: A kassai evangélikusság története. — A 10 éves Bethesda. — Bullner Jolán: Gondolatok a csapat 5 éves évfordulóján. — Neupauer Gyula: Szepsi ev. leányegyház-szórvány. — Iskolánk műhelyéből. — Sz. P. K. E.: A kenyériskola. — Margócs A.: Kenyériskolánk szeretet-szolgálat. — Hírek. — Julius Sohlmann: Frühlingshoffen. — „Wo wohnt der liebe Gott?” — Fliehen kann Tapferkeit sein. — Die wahre Grösse. — Dem Andenken der gefallenen Helden.

Ára 50 fillér

Erő, egészség a magyar gyümölcs!

GYÜMÖLCS-

különlegességek csakis a

G Ö M Ö R I

gyümölcs-vállalatnál

KASSA, Lakatos-utca 4
kaphatók.

Mérsékelt árak! — Vidéki megrendelések azonnal eszközöltek.

Cégtulajdonos: **GALLÓ ISTVÁN**

Szitányi Béla

ANGOL ÚRISZABÓSÁGA

Kassa

KOVÁCS-UTCA 17 SZÁM

MOTOR GARAGE

GÉPJÁRÓMŰ JAVÍTÓ ÜZEM

Kassa, Jókai-utca 4

TELEFON: 32-16

STOFFÁN LÁSZLÓ

textilnagykereskedő

Kassa, Fő-utca 9

Telefon: 34-46

ROHRINGER GÉZA

első kassai dísztetetést
rendező intézete

Kassa, Fő-utca 30

Telefon: 24-07

Várkony Miklós

rádió- és villamossági vállalata

KASSA

Kossuth Lajos-utca 3

Telefon: 45-96

EGYESÜLT FELSZŐMAGYARORSZÁGI HITELBANK és

KASSAI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Központ Kassa, Kossuth Lajos-u. 2. Telefon 20-75, 20-76, 20-77

Váltóüzlet Kassa, Fő-u. 36. Telefon: 32-52, 32-53. Sürgőncím Felhítel

Ízléses nyomtatványok készülnek a
WIKO könyvnyomdai műintézetben,

KASSA, LUTHER-U. 19 - TELEFON 2192, 2193

EVANGÉLIKUS

Boldog-virágos a szived
Ha keresztet hiven viszed

TAVASZI ÉRTESÍTŐ

Kassa, 1943. április hó.

Des Christen Herz auf Rosen geht,
Wenns mitten unterm Kreuze steht

A KASSAI EVANGÉLIKUS I. EGYHÁZKÖZSÉG TAGJAI SZÁMÁRA
Informationsblatt für die Mitglieder Der Evang. I. Kirchengemeinde in Kassa

A MINTA

Mindig mosolyog és szeretve szolgál.
Tekintetében távol fény ragyog.
Lényéből már a menny nyugalma árad.
El sohse íárad.

Megsérteni semmivel nem lehet,
hisz nincsen benne kit megsérteni,
nincs énje. Földhöz nem köti már semmi.
Kész hazamenni.

Nincsen neve. Krisztus nevében él.
Krisztus kezének csendes eszköze.
Krisztus lényének visszasugárzása:
hűséges mása.

Im itt a minta. Áldó két kezed,
én Mesterem, vezesse hát a vésőt.
Fájjon, ha fáj, én a kegyelmed zengem.
Készíts el engem!

TURMEZEI ERZSÉBET
diak. testvér.

Isten igazi arca

Van-e kiismerhetetlenebb valami, mint az emberi arc? Ezer formában áll elibénk, s melyik közülök az igazi? Milyen más az ember arca, amikor az öröm verőfénye ömlik el rajta, s milyen más akkor, ha a szomorúság fellegei borítanak reá árnyat! Hogy megszépül, mikor elömlik rajta a jóság s hogy eltorzul, mikor úrrá lesz fölötte a gyűlölet! Milyen más akkor, amikor érdeklí valami s kitégult gyermekszemmel figyel s milyen más akkor, ha közönyösen s révetegen néz bele a világba!

Az ember igazi arca azonban nemcsak azért ismerhető meg nehezen, mert folyton változik, hanem azért is, mert sokszor rejti el önmagát. Megtanulja fegyelmezni arcvonásait. Tud közönyöset mutatni akkor, amikor majd kiugrik a szíve az izgalomtól. Tud mosolyogni akkor, amikor belül majd felrobban az indulattól. Álarcban jár. Néha már maga sem tudja az ember, hogy melyik az igazi orcája. Bűneivel harcoló kétéltűségében sokszor kérdi megdöbbenve magától, hogy melyik tulajdonképpen az igazi orcája. Az-e, amelyik gyönyörködik az Isten törvényében, vagy pedig az, amelyet eltorzít a bűn?

Ha már az ember igazi orcája ilyen megismerhetetlen, mennyivel megismerhetetlenebb az Isten igazi arca!

Általában Isten háromféle arcával találkozik az ember.

Az egyik Isten-arc az Úré. Ez a felséges Isten. Az uraknak ura és a királyoknak királya, aki egyetlen szavával ronthat s teremthet száz világot. A Teremtő, akinek nagysága előtt porszemmé töpül minden teremtmény, aki előtt megnémul az ember. Jóformán közeledni sem mer hozzá, csak áll előtte a tiszteletadás feszes vigyázállásában. Nincs komoly keresztyén ember, aki ezzel az Isten-arcával még nem találkozott volna.

A másik Isten-arc a bíróé. Ott ül a bírói szék hozzáférhetetlen magasságában. Szeméből sugárik a mindentudás. Amivel vádol, attól elhűl ereinkben a vér. Mindent tud rólunk. Legtitkosabb gondolataink s legelfojtottabb érzéseink is ismereteseek előtte. Igazsága kétségtelen. Nem hatja meg őt semmi mentegetődzés. Minden fogadkozás és ígélet leperreg róla s mi állunk előtte remegve, várva a megérdemelt halálos ítéletet. Nem vette még komolyan a bűnnel való leszámolás kérdését az, aki ezzel az Isten-arcával nem találkozott.

Isten harmadik orcája a kegyelmes Istené. Vonásain előmlik a jóság. Szava félbeszakítja bűnvallomásunkat s megbocsátó szeretettel ölel a keblére. Mi csodálkozással állunk meg a megfeythetetlen titok, a kegyelem csodája előtt s megszegyenülve, összetörve kiáltunk: „Eredj el éntőlem, mert én bűnös ember vagyok.” (Lukács 5:8.) Ezzel az Isten-arcával is találkozása van minden embernek.

Melyik most már Isten igazi arca?

Isten igazi arcát a golgotai kereszt leplezi le előttünk. Ott jelenik meg előttünk igazi fenségében az Isten, aki mindig csak ad s akit nem lehet megajándékozni. Ott jelenik meg előttünk igazi rettenetességében az Isten bíró-orcája, amint a világ bűnei s benne az enyéim felett is kimondja a kereszthalál ítéletét. De ott mutatkozik meg igazi mélységében Isten kegyelmének orcája is, hiszen a világ minden bűnének büntetését maga veszi ott érettünk és helyettünk magára.

Keresed az Isten igazi arcát? Állj a kereszt alá, nézz föl reá s énekelj el a keresztyénség régi énekét: „Oh fő vérző sebekkel”, s akkor meglátod Isten igazi orcáját.

TURÓCZY ZOLTÁN

a Tiszai Evang. Egyházkerület püspöke

A LEGSZEBB SZÓ

Testvér, testvérem: ez a legszebb szó a világon.

Ha jól nem tudtam volna réges-rég,
Most megtanulhattam a betegágyon.

Testvér, testvérem:

Ez a legszebb szó a világon.

Ahogy kitágul ősi jelentése

És túlnő lassan véren és családon —

De visszatér, mint gazdag bujdosó,

Lélekkel hintve meg

S szentelve meg, mi vérszerint való.

Testvér, testvérem:

Ez a legszebb szó a világon.

Harmat a réten,

Illat a virágon,

Barackvirágszín sejtelem a tájon,

Hogy fakad még rügy minden száraz ágon.

Testvériség:

Nincs szebb szó a világon.

A szabadság, s az egyenlőség álma

Elbukott sodró időn, ezer gáton,

A bebizonyult Lehetetlenségen

S a vérrel mocskolt, örült akaráson.

A forradalom örökségeképpen

A Háromságból lobogó fehéren

Egyedül a testvériség maradt,

Omló világok romjai alatt.

Testvériség:

Nincs szebb szó a világon.

S én hinni, hinni vágyom.

Én minden széllel szemben hinni vágyom:

Ez az egy álom nem csalóka álom.

Rend-társ, polgártárs, elvtárs, honfitárs:

Eltűnnek egyszer mind e szólamok

És elvesznek a mélyben.

Partatlan semmiségben.

S egy szó zeng majd csak a világ fölött,

Örök Udvözlégyképpen:

Testvér, testvérem.

REMÉNYIK SÁNDOR

Az egyházak háborús kötelességei

Márciusnak idusán írom e sorokat. Még fülemben cseng egy szózat, Kormányzó Urunknak a leventékhez s a leventéken át az egész magyar ifjúsághoz intézett szózata. Első szavaival a „mai idők nagy magyar kötelességteljesítői”-ről emlékezett meg, harcban álló hős honvédeinkről, a messzi orosz mezőkön örök nyugalmat talált hősi halottakról, a szenvedő sebesültekről, hadifoglyokról, a testben vagy lélekben megrokkantakról. E felejthetetlen szavak mindenkinek lelkébe kell, hogy idézzék azt a letagadhatatlan tényt, hogy a déloroszországi téli csata borzalmi, nagy megpróbáltatásai, veszteségei, ha nem is földrajzi távolságok szerint, de lelkileg közel hozták hozzánk is a háborút, mely eddig — valljuk meg őszintén — a legtöbb embertől nagyon távol, nagyon érdektelenül folyt le.

Jóban és rosszban osztályostársunk, német szövetségesünk a világtörténelem e legnagyobb keresztesháborújának oroszlánrészét vállalta és viseli, a téli súlyos sorscsapások alatt még szilárdabban, még hősiesebb önfeláldozással áll egy emberként a nagy feladat szolgálatában és megvalósítja most az igazi totális hadviselést, melynek keretében katona mindenki, egy célért, a végső győzelemért dolgozik mindenki, a harcos kelet messzi hómezein éppen úgy, mint gyárban a munkás, földjén a földműves, szószékén a pap és a hófehér kórtermekben az orvos vagy ápolónő. E totális háború kötelezettsége mindjobban érvényesül rajtunk is és így önként adódik a gondolat: vessünk számot azzal, hogy mi az egyházaknak, — de maradjunk csak a magunk szűk keretei között — mi egy magyar evangélikus egyházközségnek a kötelessége a totális hadviselés szolgálatában?

Az első feladat, mely szilárdan kell, hogy előttünk álljon: az itthoni, a belső front megerősítése. Bár egy negyedszázadnyi idő még nem jelent történelmi távlatot, az mégis általános érvényű, nyugodtan mondhatjuk, történelmi igazság, hogy az első — nevezzük ma divatos nevén —, a kis világháborúban a központi hatalmakat nem az ellenség győzte le, nem a külső front ingott meg végzetesen. Az itthoni, a belső front roppant össze és ez döfte le orvgyilkos módjára hátulról a mindenütt messze bent, ellenséges területeken álló hadseregeket. Még élő bizonyosságai vagyunk ennek mi, az első világháború fiatalága, kiknek ma is szűgyenpírban ég az arca, ha visszaemlékezünk arra, hogy mily galádul ütötték ki hazatértünkör kezünkből a fegyvert a drestrukciónak itthon dőzsölő lovagjai. A belső front szilárdításán vaskezével dolgozik az államhatalom. De ez nem elég, mert e szilárdságnak egyik legfőbb tényezője az élő hit, a vallásos elmélyülés! Még fülemben csengenek Püspök Urunknak szavai, melyekkel a háborús Finnországban szerzett benyomásait ismertette körünkben: ő látta, megértette a „finn csodát”, mely képpé tette ezt a maroknyi kis nemzetet, melyhez minket, magyar evangélikusokat a közös faji származáson kívül a közös evangéliumi hit szoros kapcsai fűznek, hogy diadalmasan szálljon szembe a százszoros túlerővel, a nélkülözésekkel, a halállal. A „finn csoda” az élő Krisztus, az a mindenben győzedelmeskedő vallásos érzés és hit, melyet sehol sem látunk oly tökéletesen beteljesedni, mint északi test-

véreinknél. Ezt az élő hitet fölkelteni és fenntartani az egyházaknak legszebb és legszentebb feladata most a háborúnak nehéz napjaiban, hitet a Mindenhatónak végtelen jóságában, hitet történelmi elhivatottságunkban, abban, hogy „az nem lehet, hogy annyi szív hiába ontá vért“, hitet az Úr szavában: „boldogok, akik háborúságot szenvednek az igazságért, mert övék a mennyeknek országa!”

A háború minden napja mind több és több égető problémát vet a fölszínre. A hádbavonultak hozzátartozóinak támogatása, a sebesültek és rokkantak ellátása, özvegyek és árvák, támasznélkül maradt szülők gondozása mind oly feladatok, ahol az államhatalom nem nélkülözheti a társadalmi egyesületek segítő munkásságát. E téren is nagy feladatok várnak az egyházközsegekre, elsősorban azoknak belmissziós szerveire. Ha tovább lapozunk e kis füzetben, olvashatjuk, mily szépen vészi ki részét e munkából nőegyletünk. Tovább kell mennünk azonban e téren, részt kell kérnünk minden munkából, mely könnyet töröl le, fájdalmat enyhít, vigasztal a balsorsban, gyámolít a szomorúságban.

Régi történelmi tapasztalat, hogy nagy háborúknak tömegmozgalmaitól a szenvedéseken és megpróbáltatásokon igen nagy és értékes visszahatásokat váltanak ki. Gondoljunk csak az első világháborút követő évtizedre, mely éppen a legyőzötteknél az öntudatos nemzeti és szociális érzésnek oly hatalmas újjászületését váltotta ki, melyre alig van példa a történelemben. Úgy látszik máris, hogy a ma dúló véres harcoknak is meg fog teremni lelkieken a maga áldásos gyümölcse. Régi fájó kérdése a magyarságnak, hogy a felekezeti megoszlás megbontja a sorsdöntő órákban oly nagyjelentőségű nemzeti egységét. S most az látjuk, azt olvassuk egyházi és világi lapjainkban, hogy a legkülönbözőbb heiyen és formában fölvetik a kérdést: nem találhatnánk meg egymás kezét, mind a magyarok, függetlenül attól, hogy mily szertartás szerint imádják a Mindenhatót? A magyarországi Szent Ferenc rend „Egység útja” címen lapot indít a kérdés taglalására, karácsonyi és újévi cikkekben a katolikus és protestáns élet kiválóságai nyilatkoznak e kérdésről. És az orvosok, kikben a közös hivatásérzet, foglalkozásuknak humanitárius fölfogása talán a legkönnyebben megadja az alapot, már cselekszenek is. Hiszen nemrégiben tartottak a Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesülete és a Magyar Evangéliumi Orvosszövetség közös előadásorozatát igen nagy sikerrel a háborús fiatalság egyik legnagyobb jelentőségű problémájáról, „Nemi erkölcs és magyar jövő” címmel. Teljesen tisztában vagyok vele, hogy mindez a kezdet még nagyon kevés, nehezen járható és hosszú az út, mely e mozgalom előtt áll. A kérdések, melyeket meg kell oldania, messze meghaladják az egyházközsegek hatáskörét, munkaprogramját. A dogmatikai kérdések megvitatására, megoldására vannak egyházunknak hivatott vezetői. Vannak azonban nekünk is feladataink e téren: minden egyházközség a maga kebelében, sőt minden egyháztagunk a saját lelkében el kell végezze a munkát arra, hogy protestáns öntudatának minden csorbitása nélkül a keresztyén felekezeti béke és egyetértés lelki föltételeit megteremtse.

Önkéntelenül elém tárul egy analogia: a finn-ugor nemzetek seregszemléjén Finnországban jártam egyszer. Helsinkinél, a gótikus katedrálisában, a kongresszus megnyitó istentiszteletén a három nemzet kívül

döttei egyszerre imádkozták el, kiki a maga anyanyelvén az Úr imáját és három nyelven, de egy szívvel és lélekkel szállt az ég felé az ének: Erős vár a mi Istenünk! Ha e három nemzet, kiket egy évezredet meghaladó történelmi időszak szórt szét egymástól a Finn-öböl partjaira, a Balti-tenger mellé és a Kárpátok medencéjébe, éppen az első világháború verőzónének hatása alatt meg tudta találni testvéri szeretettel egymás kezét, az újabb világégés nagy kataklizmájában nem találhatnók meg éppen úgy egymás kezét mi, „kitett hazátlan árvák, magyarok?” Hát nem hangozhatna közös himnusz formájában az egek felé, hogy „Téged Uram dicsérünk”, „Te benned bízunk eleitől fogva” „Erős várunk...”, Egy Isten!? Én hiszem, hogy igen! És akkor a Kárpátoktól az Al-Dunáig és a székely havasoktól a nyugati végeig újjászületik az ország, melyért minden nap így imádkozunk: „Jöjjön el a Te országod!” Amen!

Dr. ENGEL RUDOLF

egyházfelügyelő.

Kedves Asszonytestvéreim!

Tolsó, tavaly őszi, beszámolóim óta ismét 6 hónap mult el. Ezúttal — kisebb működési körünkre való tekintettel — csak rövid beszámolnivalom van.

Az elmúlt év októberében 70 sebesült honvédet vendégtünk meg. Így akartuk hálánkat leróni azoknak, akik hazánkat, otthonunkat és mindenünket védik, s ezért sokan közülük naponta életüket is áldozzák. Nem tudtunk és nem tudunk semmiféle formában vitéz Honvédeinknek elég köszönetet mondani és velük szemben eléggé hálásak lenni, hiszen egy emberi léttel szemben minden más földi áldozat, akármilyen nagy legyen is, a semmibe vész.

Honvédeink megvendéglésére az uzsonnát közadakozásból rendeztük. A gyűjtést egyháztagsaink, de elsősorban Nőegyletünk tagjai között folytattuk le. Az adakozóknak a legnagyobb köszönet volt az, hogy kedves honvédeink két órára elfelejtették fájdalmaikat és harctéri nehézségeiket.

Eddig minden évben megrendezett karácsonyi vásárunk helyett az elmúlt decemberben néma vásárt rendeztünk. Gyűjtésünk szép eredménnyel zárult, dacára annak, hogy nagylelkű adakozóink ellenértéket, — mint vacsora, vásári dolgok — nem kaptak. E gyűjtésünk eredményéből sok szegényünket tudtuk karácsonyra segíyezni.

Külön kell hálás köszönetet mondanom vitéz csíkszentsimoni Lakatos Gézané kegyelmes Asszonynak, azokért az ajándékcipőkért és ruhákért, amelyekkel lehetővé tette, hogy sok fázó szegény gyermeket óvhassunk meg a hidegtől és betegségetől.

Köszönetemet kell kifejeznem jószívű hölgyeinknek, akik a mai, anyagiakban szűkrezabott körülmények között is, ruhaneműeket, nem rongyokat, de hordható, jó állapotban lévő gyermekruhácskákat, felnőtteknek való pongyolát, kosztümöt, kabátokat, harisnyát ajándékoztak. Legyen a rászorultak hálája a legszebb köszönet jószívű adakozásukért.

Főméltságú Asszonyunk által a honvédcsaládok felségélyezésére megindított gyűjtés volt a legnemesebb akció, amelyben Nőegyletünk is résztvett. Úgy az utcai, valamint a házról-házra rendezett gyűjtésben.

Nőgyesületünk társasvacsorát is rendezett, amelynek tiszta jövedelmeként e gyűjtéshez 325 pengőt fizettünk be.

Tagjaink figyelmét vallásos délutánjainkra is felhívom, amelyeket diakonissza Testvérünk minden csütörtökön délután 6 órakor az iskolában, minden vasárnap délután 4 órakor pedig Luther-utca 25. szám alatti lakásán tart meg.

Hétfői összejöveteleinket egyelőre nem tartjuk meg. Március végén tartjuk meg a közgyűlésünket megelőző és előkészítő választmányi ülésünket.

Kassán, 1943 március 10-én.

Hittestvéri szeretettel

Dr. FARKAS JÓZSEFNÉ

az Ev. Diakonissza Nőgyesület elnöke.

Az iskolabizottság elnökének tavaszi jelentése

A múlt évi Őszi értesítőben kiadott jelentésem óta iskolánk történetében különösebb eseményről nem emlékezhetünk meg. A fennálló rendeletek értelmében a karácsonyi szünet nálunk is 1943. január hó 23-ig tartott. Ez év március havában látogatta meg első alkalommal iskolánkat a tanfelügyelő úr és az ott hallottak és tapasztaltak felett a legteljesebb elismerését fejezte ki. Ez a körülmény mindnyájunkat csak örömmel tölthet el. Nem is vártuk másképen. Az a sok szeretet és áldozatkészség, mellyel mindnyájan elhalmoztuk az iskolát, most hozza meg a gyümölcsöket és a tantestület lelkiismeretes és rendszeres munkásságának más eredménye nem is lehetett. Ezeket a megállapításokat igazolta az iskola 1943. évi március 15-i emlékünnepélye is, amelyen a szereplők a szavalatok fesztelen és bátor előadásával és a kétszólamű énekkar tökéletes összhangjával is bizonyították, hogy nemcsak elméleti nevelésük van jó kezekben, hanem bátor kiállással, tökéletes fegyelmelzettséggel a mai kor követelményeinek megfelelő összműködéssel a való életre nevelik őket.

Bizonyára érdekelni fogja híveinket az iskola 1942. évi zárszámadása is. A kiadások ugyan meghaladták az év elején előirányzott összeget, de ez tisztán annak volt a következménye, hogy a tanítóváltással többletkiadásaink merültek fel. Ezzel szemben a bevételek is olyan jelentős emelkedést mutattak fel, amely lehetővé tette, hogy 1942. év végén többlettel zártuk a tanévet. Ez a körülmény híveink áldozatkészségét bizonyítja, mert adományokkal oly dícséretre és elismerésre méltó módon segítették múlt évi költségvetésünk egyensúlyba hozatalát, hogy az — szerintem — példa nélkül áll iskolánk történetében. Ám lássuk a részleteket!

Bevétel:	P f.
Múlt évi maradvány	446.—
A Nőegylet gyűjtése útján 1942. évben befolyt adományok	857.77
Az 1942/43. évre megajánlott adományokból befolyt 1942-ben	1734.—
Az egyházközség hozzájárulása	2916.61
Átfutó tételek	658.76
Egyéb bevételek	16.71

Összes bevétel: 6629.85

Kiadások:	P f.
Személyi kiadások --- --- --- --- --- ---	2210.70
Tárgyi kiadások --- --- --- --- --- ---	531.68
Fűtési költségek --- --- --- --- --- ---	1106.20
Az alkalmazottak kereseti adója, illetékek --- --- --- --- --- ---	176.—
Tanítói lapokra előfizetési díj --- --- --- --- --- ---	32.40
Egyéb kiadások --- --- --- --- --- ---	14.89
Rendkívüli kiadások a tanítóváltozással kapcsolatban --- --- --- --- --- ---	1174.17
Összes kiadás	5246.04

Maradvány az év végén, mint egyenleg 1383.81

A zárszámadások átvizsgálása után két tevőleges körülményre bártorkodom felhívni mindnyájuk figyelmét. Az egyik, hogy az adományok összege 1942. évben 2591 P 77 f-t, a másik, hogy az iskola kiadásai a múlt évet terhelő rendkívüli kiadások levonása után 4071 P 87 f-t tettek ki, vagyis, hogy a tényleges kiadások alig néhány pengővel haladták meg a 4000 P-t. Ez a körülmény annyiban biztató az 1943. évben, mert amennyiben az egyházközség 1943. évben is a tavalyi összeggel, 3000 P-vel járul hozzá az iskolai kiadásokhoz, úgy a költségvetésünk 1943. évre is biztosítva van, mert a költségvetési előirányzat szerint a szükséglet 1943. évre 4000 P.

Szeretném megemlíteni még azt is, hogy az önkéntes felajánlások mondhatnám az utolsó fillérig befolytak az iskolaalap pénztárába, mely körülmény híveink kötelességvállalásának százszázalékos tudatos teljesítését bizonyítja.

Végül ez alkalommal szeretném megköszönni mindazoknak, akik adományaikkal hozzájárultak az iskola fenntartásához, áldozatkészségüket és gondoskodásukat és kérem őket, — valamint azokat is, akik ebből a mozgalomból valamilyen okból kimaradtak — hogy szeretetüket és áldozatkészségüket tartsák meg a jövőben is és adományaikkal támogassák továbbra is iskolánkat.

Az 1942/43. tanévre megajánlott, illetőleg befolyt összegek nyugtázását csak az egész mozgalom befejezése után, ugyanezen a helyen fogom közölni.

Kassa, 1943. évi március hó 17. napján.

Dr. MAKLÁRY GYÖRGY
az iskolabizottság elnöke.

LIPÓCZI MIKLÓS

A kuruckorszak nagy magyar papja Lipóczi Miklós. Megpróbáltatásokban gazdag élete, állhatatos evangéliumi hűsége, kurucmagyar lelke, nemes jelleme e korszak ev. lelkészeinek sorában őt az elsők közé emelik. Elfelejtett alakját amikor az ismeretlenség vaksötétjéből ismét napfényre ho-

zom, bizony fáj a lelkemnek, ha látom, hogyan felejtjük el legjobbainkat; azokat, akik sokat, egy életet áldoztak hitükért és magyarságukért, hogy mi, késő utódok ezen az ősi földön részei lehessünk az evangélium áldásainak és megmaradjunk magyarnak.

* * *

Muraszombati Lipóczi¹ Miklós magyar nemes a vasmegyei Lipóc községben született. Tanulmányait dunántúli jeles evangélikus iskoláinkban végezte. Így Muraszombatban Bornemisza Mihálynak, Kőszegen Vajda Györgynek volt a tanítványa, ahonnan Győrbe, majd pedig Kassára ment át. Ez utóbbi helyen Horváth András volt ekkor az iskola igazgatója (később e jeles férfiú az eperjesi kollégium élére került). Itt fejezte be tanulmányait, ahonnan az akkor még magyar lakosságú (ma szlovák) Kassaujfalu evangélikus magyar iskolájához hívják meg tanítónak. Miután pedig itt egy évig működött és a tanításban feltűnően szép eredményt ért el, Kassa város tanácsa meghívta őt az első osztály tanítására a városi iskolába, amelyben még egy év előtt maga is diákoskodott.

Feladatát itt azzal a hűséggel és lelkesedéssel végezte, amely jellemezte őt egész életén át. Csak egy évig működött Kassán. U. i. Bornemisza Jánosnak, a felsőmagyarországi részek vicegenerálisának a temetésén a fiatal Lipóczi Miklós — valószínűleg iskolája nevében — búcsúbeszédet mondott. Ezzel nagy hatást ért el, olyannyira, hogy a temetésen jelenlevő Thököli Zsigmond báró nyomban meghívta őt Miklós fia mellé nevelőnek. Így kerül Lipóczi a Thököliek savniki várába. Innen megy tanítványával Sárospatakra, majd mikor a pestis miatt itt nincs maradhatásuk, Lő-

csére, innen pedig Kassára és pedig a jezsuiták iskolájába három teljes esztendőre.² Miután pedig a fiatal báró iskoláztatása — domino magnifico Patre ammente — ezzel véget ért, Lipóczi kíséretében Wesselényi Miklós nádornak, a kúnok főbírájának udvarába ment törvény- és joggyakorlatra. Lipóczi ilymódon tanítványa révén olyan helyre került, ahol alkalma nyílt magát is kiváló jogásszá képezni és ő a kedvező alkalmat fel is használta. Jogi képzettségét ura nagyra értékelte, mert egy peres ügyben őt bizta meg azzal, hogy ennek elintézésére Bécsbe menjen. Megbízásában „fideliter et landabiliter”, tehát Thököli teljes megelégedésére járt el. Íme, az egyszerű kassai tanító magasan ívelő pályára kezdetén áll. Az ország vezető államférfiai és előkelőségei, a nádor udvarában megforduló katolikus főpapok és főurak, akik már ekkor égtek a vágytól, hogy Magyarországot Mária országává tegyék és bizonyára a Thökölicsalád megtérítését is programjukba vették, nagyon is észrevették a báró Thököli Miklós eszes prefektusát és elsősorban az ő megtérítése révén igyekeztek e céljukat elérni. Bizonyos, hogy Lipóczi ekkor fényes karrier előtt állott. Ezt a karriert sokan megfutották előtte. Így tudjuk, hogy Werner György, Gyalui Torda Zsigmond az eperjesi kollégium professzorai felvitték a szepesi kamara elnökségéig, Bocatius Já-

¹ A XVII. század magyar helyesírása az *y*-nál végződő nemesi név használatot, úgylátszik következetesen nem kívánta meg. Az Apafi, Thököli, Eszterházi, Theleki, Rákóczi stb. nevek egykorú írása legalább is ezt bizonyítja. Én itt ezt az írásmódot használom.

² Maga Lipóczi szűkszavúan erről csak ennyit ír: — et studiorum culturae in Gymnasium Patakiense amandatus sum, inde ob pestem redeundo Leutschoviam profectus, Leutschovia vero Cassoviam ad Patres Jesuitas, et sic integros tres annos in docendo exegit (Matrica Ordinatorum 1614-től).

nös pedig, előbb az eperjesi, majd a kassai iskola igazgatója, Kassa város főbírájává, Bocskai, Bethlen bizalmas emberévé lón, akik őt kitüntetésekkel halmozták el. Csakhogy míg e fényes tehetséggel, humanista műveltséggel megáldott férfiaktól senki sem kívánta evangélikus hitüknek megtagadását, addig Lipóczi az ellenreformációt fénykorában csak úgy remélhette előrehaladását, ha katolikussá lesz. A bécsi udvar és az ennek szolgálatában álló főurak csak ezen az áron, vagy pusztán csak ezért emelték volna ki az ismeretlenség homályából a különben tehetséges ifjút. És ebben a korban már sokan vannak, akik rangért, vagyonért megtagadják hitüket. Kétségkívül nagy megkísértés volt Lipóczira nézve is az az előkelő kör, amelyben élt. Lipóczi azonban a csábításnak diadalmasan ellenállott, hitét nem tagadta meg, de kúruc magyarságát sem. Amikor Bécsből hazatért, Somosra (Sáros vm.) utazott, ahol ura ebben az időben tartózkodott. Eddigi állásától megvált és elhatározta, hogy Kendére (Sáros vm.) megy papnak. Gyors elhatározásának indító oka ismeretlen előttünk. Maga erről azt mondja, hogy Osztropataki Mátyásnak, a kassai magyar papnak rábeszélése volt rá hatással.³ S miként Saul, úgy őt is az Üdvözítő Damaszk-

³ Rndo et clarissimo Viro Domino Pastore Cassoviensi Dno videl. Matthia Osztropataky mihique persuadendo quatenus assumerem s. s. officium Pastorum, cujus Persuasionibus Locum dante accepi Vocatorias Dni mei Clementissimi et Salvatoris Jesu Christi ab Ecclia Kendiens ad inundas Causas ejus dem Spritualis. Deposuit itaque me sicuti Saulum et misit in Damascum, ut squamas mundanas de oculis meis deficeret et largiretur Lumen de Lumine suo. (Matrica Ordinatum 1614-b5l.

kuszba küldte, hogy megismerje az igazságot. Kísértések, urának, Thököly Zsigmondnak példája elkölyek közül, aki katolizált,⁴ lelki kölyek közül, aki katolizált,² lelki válságok után lesz Lipóczi azzá, akinek ismerjük: az evangélikus lelkészkar díszé az ellenreformáció és az eperjesi vértörvényszék idejében, hitünk védelmezője és mártírjaink lelki vígasztalója.

* * *

Lipóczi Miklóst Bártfán 1657 szeptember 2-án szentelte fel lelkésznek Wagner Márton, az őt sz. kir. város szuperintendense és így állását Kendén ekkor foglalta el. Elődje a papi székben Beregszászi Mihály volt. Az 1636. évi esperességi kanonika vizitacionális jegyzőkönyv szerint, Kendén evangélikus vallású közbirtokosok voltak: Kendi Gáspár, Kendi István, Kendi Márton, Madarász György, Tivadar László, Petróczy István, a tanító Nádaskai Balázs (Lipóczi idejében Madai István). Ezek a „composessor“-ok buzgó áldozatos hívei voltak egyházunknak. Így Lipóczi papságának idejében, 1664-ben Kendi István végrendeletében a kendei egyháznak egy jobbágytelket, egy zsellért és házacskát (600 frt. értékben) adományozott. Lipóczi Kendén több mint tíz évet (1657—1668) töltött.

A nagyműveltségű és az előkelő körökben is otthonosan mozgó kendei pap bizonyára már ekkor kedvence volt Sáros protestáns vezető férfiainak. De szerették, megbecsülték lelkészársai is. Ez a magyarázata annak, hogy rövid lelkési működése után már 1662 május 8-án, az

⁴ Bruckner Győző: A reformáció és ellenreformáció története Szepességen, 256. l.

eperjesi gyűlésen alesperessé választják. Ebben a minőségben küldik ki őt ifj. Vislicenus esperessel 1664 november 6-án a reformátusok ungvári gyűlésére, a zemplénmegyei evangélikus egyházak visszakövetelése céljából. 1665 február 5-én újból megválasztják alesperesnek. 1668-ban Kendéről Osztropatakára (Sáros vm.) megy át papnak. Miért tette ezt? Nehéz megmagyarázni. Lehet, hogy az osztrópataki földbirtokosok: Berthóti Sámuel és Patáki Ádám vették erre rá. Utolsó lelkészük, Hrabéczi Sámuel (1664—1667) méltatlanná tette magát erkölcstelen életével a papi állásra. Egyáltalán ebben az időben sok a panasz Sárosban a papokra és tanítókra. Az osztrópataki patrónusok a tiszta életű Lipóczit ezért hívhatták Osztropatakára. De még inkább azért, mert magyar papra volt szükségük. A felső Tarcza völgyében még ekkor sok a magyar falu. Így Osztrópatak, Úrkútja (ma szlovák neve Orkuta), Szentmihály, Nyárs, Nagysáros és több tapolyvidéki falu ev. lakossága e korszakban magyar. Az 1666 január 28-án Eperjesen tartott esperességi közgyűlésen Bakai András úrkútjai pap özvegye kéri az esperességet, hogy míg az ő özvegyi éve lejár, küldjön az esperesség oda papolni olyanokat, akik tudnak magyarul. Lipóczi Miklósrá, a kendi magyar papra, az ő erős evangéliumi hitével összeforrott kurucmagyarságára szükség volt nemcsak Osztrópatakán, de az egész Felső-Tarcza mentén. Működésének kisugárzó ereje volt az itt élő magyarságra. Az egyházi fegyelem is eszköz erős kezében hívei valláserkölcsi életének ébrentartására. És ezen a téren nem ismer különbséget úr és jobbágy

között. Kükemezei Jónás, tekintélyes földbirtokos feleségét, Raszlavici Zsuzsánnát az Eperjesen tartandó esperességi gyűlés elé idézi fegyelmi ügyben, esperestársával együtt. Bizonyosságul annak is, hogy a sárosi evangélikus esperesség a XVII. században hivatalos nyelvvül használja a magyar nyelvet a latin helyett, nem tartom feleslegesnek ezt az idéző levelet itt leközoelni:

„Egyházi szolgálatunknak és imádságunknak ayánlása után: In (Isten) álgyon megh jó leányunk. Továbbra értésedre legyen nemzetes Raszlaviczi Zsuzsanna asszony, hogy jelen való esztendőben Mindszent havának 3 napján Nemes szabad királyi Eperjes városában celebráltatott szokott Egyházi gyűlésünkben compareálván személye szerint Nemzetes és vitézlő Kükemezei Jónás a te törvényszerint való férjed jelenté panaszképen te, Raszlaviczi Zsuzsanna asszony az In szent törvénye és házasságbeli hittel való kötelességed ellen megnevezett Kükemezei Jónás férjedet elhagyván, a minden keresztyén szemérmert letévén, az keresztyén házasságot bolygató élet ellen cselekedetésére elvetemettél volna, melyekre nézve kíváná veled való házasságbeli kötelességétül megoldoztatni. Minek okáért ez levelünk által téged Nemzetes Raszlaviczi Zsuzsanna asszonyt intünk és egyszersmind citálunk, hogy a jövendő 1670 die 8. Január nemes szabad királyi városban Eperjesen celebrálandó gyűlésünkön személyed szerint compareály az megh irt ellened való vádlásod az te férjednek nemzetes Kükemezei Jónásnak meg felely. Egyebaránt vagy jössz, vagy nem, mi azt tevők

leszünk, amit az sz. Igazság és az mi Egyházi törvényeink diktálnak.

Ezzel In legyen veled.

Az te az Urban lelki Atyáid.

Visliceni János senior m. p.

Lippóczi Miklós, osztropataki
praedic.

Consenior et Notarius m. p.

* * *

A Wesselényi-féle összeesküvés felfedezése végzetes következményekkel járt hazánkra, de elsősorban a protestánsokra nézve. Ennek elbeszélése nem tartozik tárgyunkra. Csak annyiban, amennyiben befolyással volt Lippóczi Miklós életefolyására. Sárosban is az előbb említett 1670-i eperjesi ev. esperességi gyűlés után vége az evangélikusok virágkorának. Az eperjesi kollégiumot, amely akkor jut el virágzása tetőpontjára, elfoglalják, tanárait elűzik. Ugyanez a sorsa a protestáns papoknak is. A sárosi ev. templomokat sorra szedik el, a 'elkészeket, tanítókat földönfutókká teszik. Császári csapatok járkák be a vidéket és a magyar élet minden megnyilatkozását vérbe fojtják. 1672—1682-ig folyt az ádáz üldözés Sárosban. Az elűzött lelkészekre nézve rettentés tíz esztendő volt ez. Aki hű maradt hitéhez, vagy pláne hivatását nem tagadta meg — bujdosóvá lőn. Embernemjárta helyeken, őserdőkben, hegyek megközelíthetetlen szurdokaiban lapangtak, csak hozzájuk ragaszkodó híveik tudtak róluk s gondoskodtak élelmükről. Még jó, akit közülök egyik-másik hitbuzgó földbirtokos házába fogadott. Sokan külföldre menekültek,

sokan a bujdosó kurucok táborába mentek. Ezek között volt Lippóczi Miklós is, 1672 szeptember 18-án Enyickénél, Kassa mellett Spankau császári generálist a kurucok megverték és innen az eperjesi kollégium egykori tanítványának, Thököly iskolatársának, Petróci Istvánnak vezetésével alatt betörték Sárosba és Eperjest, Bártfát, Kisszebent elfoglalták. Nem sokáig voltak itt, mert a császáriak nyomon követték őket; de Lippóczinak elegendő volt ez idő arra, hogy a kurucokhoz csatlakozzék.

Tudjuk, hogy e bujdosó kurucok élére Thököly Imre került. Az ő vezérlete alatt a kurucok elfoglalják az akkori Felső-Magyarország nagy részét. Lippóczi már ekkor Thököly udvari és tábori papja. Íme, tehát ismét a Thökölyek szolgálatában találjuk őt. De milyen más viszonyok között, mint valamikor! — 1682 augusztus 14-én foglalja el Thököly Kassa városát. Augusztus 17-én a kurucok a velük ünneplő város polgárságával a Dómban fényes hálaadó istentisztelet tartanak és ezen a magyar szent beszédet Lippóczi Miklós mondotta. Ez a beszéd megvan ma is. Lippóczi kinyomatta és azt urának, Thököly Imrének ajánlotta fel. Ennek címe ez: Jubileum Ecclesiae Evangelicae Cassoviensis, azaz Lelki örömmel és vigasztalással teljes Praedicatio, melyet tött Nemes Cassa Városának megvétettetések az Nagy Templomnak nagy solemnitással visszafoglaltatásában ben az Templomban 1682 Eszt. Kis.-Assz. Havának 17 reggeli 9 órákor. Az Méltóságos Thököly Imrének, Magyarországnak fejedelmének s eggyik vezérének Urának udvari

és Tábori Predicátora: Lipóczi Miklós.⁵

1682 augusztus 18-án megnyitja kapuit Eperjes is a győzelmesen előrenyomuló kuruc sereg előtt. A kuruc város lakossága örömmel, kitörő lelkesedéssel fogadja Thökölyt, aki siet meghálálni e városnak hozzá való hűségét. Szabadsághőseink közül senki annyit nem tett Eperjesért, mint a kollégium egykori tanítványa, Thököly. A templomokat, iskolákat visszaadatja az evangélikusoknak. A kollégium fenntartására felajánlja 600 holdas tállyai szőlejét és Rimaszombat város jövedelmének felét.

A Sárosban megjelenő kuruc sereggel Lipóczi Miklós is együtt van. Elképzelhetjük, hogy mi csoda érzésekkel lép arra a földre, amelyet tíz évvel ezelőtt kénytelen volt elhagyni. A sárosi magyar evangélikusok mint egyik legtiszteltebb lelkipásztortukat örömmel fogadják s tőle várják a hitélet újjáébredését. Az üldöztetések hosszú ideje ugyanis nyom nélkül nem mult el. A sárosban élő magyarság nemcsak hitében, de nemzetiségében is súlyos megpróbáltatásokon esett át. Lipóczi Miklósról szükség volt Sárosban. És elmondhatjuk, ilyen értelemben Sárosban gondviselés szerű szerepet töltött be. Életének hátralévő része nem egyéb, mint szakadatlan harc a sárosi magyar nép megmentéséért és ebben a harcban Krisztus evangéliumának ápolásával igyekezett győzedelmeskedni. Nem rajta mult, hogy e nemes célját, amelyre egész életét reááldozta, el nem érte. Sorsa tragikus, mert

a sárosi magyarság el nem kerülhető végzetét is megérte a sárosi protestantizmus lehanyatlásában.

Lipóczi Miklóst Sáros legtekintélyesebb gyülekezete választotta meg papjának. Eperjes sz. kir. város tanácsa valójában magát tisztelte meg e választásával. Az eperjesi evangélikusoknak ekkor két magyar papjuk volt: Lipóczi Miklós és Perlaki Dávid, ezenkívül magyar orgonistájuk, magyar kántoruk. Volt Eperjesen magyar református pap is. Ebből következtethetünk egyszersmind Eperjes magyar lakosságának tekintélyes voltára. De ugyanazon lélek, ugyanazon kuruc szemmel hatja át ebben az időben nemzetiségi különbség nélkül Eperjest, az egész Felvidéket, amely végeredményében a magyar haza javát szolgálta. A lelkeknek ez az egysége, a lakosságnak ez az összefogása hivatva lett volna a szebb, a boldogabb jövő előkészítésére.

Lipóczi Miklós az eperjesi lelkészi állást elfogadta. És habár mihamar egy még tekintélyesebb gyülekezet, a kassai hívta meg őt a magyar papi állásra,⁶ Sárosról Lipóczi nem hagyta többé el.

A protestánsok tehát Sárosban ismét boldog napokat látnak. Sajnos, azonban Thököly Imre szerencsecsillaga nem sokáig ragyogott a magyar égen. 1685 szeptember 13-án Schultz császári generális elfoglalja Eperjest. 1686-ban a szlovák evangélikus templomot, 1687 február 7-én a né-

⁶ Kassai városi levéltár: Protocollum caesarum civilium et aliarum conclusionum magistralium annis 1684, 1686, 1691, 1699, 1694. — 1684 febr. 10. Tiszteletes Lypoczey Miklós úrnak Magyar Praedicatorására első alkalmatossággal introducáltassék. Bakay Sándor úr penigh cum probatico cantu invitáltassék.

⁵ Újra kiadta Ince Gábor, Budapest, 1938. E beszéd egy részét közölte a m. é. Őszi Értesítőben Mohr Gedeon lelkész.

met és a magyar templomot veszik el az evangélikusoktól. Pár nap múlva február 10-én Carafa, császári generális Eperjesre jön és a Kollégium mögött levő téren felállítja a vérpados. Az itt százszoros halált halt vértanúinknak a börtönben, a kinzókamarában és vérpadoson nincs más vigasztalójuk, mint a három eperjesi ev. lelkész: Lipóczi Miklós, Anricius János és Quendel Mihály. Mind a három dísz, örök büszkeége az ev. lelkési karnak. Átélték a tízéves üldözés minden szörnyűségeit. Már ekkor hozzáedződött lelkük ahhoz a pokolhoz, amely osztályrészt jutott egyházainknak és a Krisztus evangéliumától el nem tántorodó híveinknek. A vértanúk kínjaik közepette nem hiába vágyódtak utánuk. Tudták a múltból, hogy Krisztus vitéz katonái ők, akikre számíthattak, akikben megbízhattak. Az öreg Keczer Andrásra nézve például milyen megnyugvás lehetett az, hogy szeretett papja, a kuruc Lipóczi Miklós vele van. Meggyón Lipóczinak, az úrvacsoráját felveszi tőle és így rettenthetetlen lélekkel várja és fogadja a halált. És Carafa, miután látta, hogy Lipóczi milyen kedves az elfogott evangélikus urak előtt, elég aljas: Lipóczit rá akarja bírni arra, hogy Keczer András gyónását árulja el. Lipóczi ez alávaló kísérletet felháborodással utasítja vissza. Törhetetlen, meg nem félemlített lélekkel teljesíti lelkipásztori hivatását s amikor csak lehet, a vallás vigasztaló szavaival segítségére van a jezsuita páter által megkísértett, lelkileg is agyongyötört szenvedő mártírjainknak. Még annak a kassai református polgárnak is, kivel együtt imádkozik magyarul; ott van oldalánál, nem

hagyja el haláláig, akit Carafa vérszomja csak azért végeztet ki, hogy Kassa város bírójának, Feja Dávidnak legyen társa a halálban.

* * *

Ezután tizenhét teljes esztendőn át, tehát II. Rákóczi Ferenc szabadságharcának idejéig az evangélikusoknak Eperjesen nincsen templomuk, sem iskolájuk. Lelkészeiknek el kellett hagyni a várost és a máról holnapra római katolikussá vált városi tanács éberrel vigyázott arra, hogy evangélikus lelkész ne tegye be lábát a városba. A városi polgárok nehezen tudtak ebbe belenyugodni. A szomszédos falvakba jártak tehát ki ev. istentiszteletre. Így alázza és gyalázza meg e büszke várost kuruc nyakasságáért a bécsi udvar.

Az elűzött lelkészek között van Lipóczi is. Eddig nem tudtam kideríteni, hol volt, hol rejtőzött az első években 1687. év után. 1693-ban találkozunk ismét nevével, amikor a Sárosi Esperesség lelkészei Darócon közgyűlést tartanak és Lipóczi Miklóst, a szentmihályi és magyarjakabfalvi paptól ez év február 11-én esperesnek választják. Szent Mihály és Magyarjakabfalva ekkor még magyar község és mindkettőnek volt ev. papja. Sőt Szentmihályon volt református egyház is. A Szabolcs megyéből idekerült Ibrányi-család volt ennek patrónusa. Az evangélikusok, akik tőzsgyökeres sárosi magyarok voltak, a reformátusokkal bizony nem a legjobb barátságban éltek. Különösen amikor Kendi György, szintén tőzsgyökeres sárosi magyar, a szentmihályi evangélikus pap. Az egyik Ibrányi 1661 május hó 4-én a Kisszebenben tar-

tott evangélikus zsinatom be is panasolta Kendit, mert a szószékről a „helvét vallást” a törökösséggel azonosította. Evangélikus részről áldozatkész patrónusai a szentmihályi gyülekezetnek az Istenmezei és az Eödönffi családok. Istenmezei György építette az ev. templomot.

A sok üldöztetés, de különösen a tízéves, azonban meggyengítette Szentmihály és Magyarjakabfalva gyülekezeteit; a református egyház pláne eltűnt. Így hát, mikor Lipóczi odakerült, már a két szomszédos falunak csak ő a közös ev. lelkipásztora. Míg élt, a földbirtokos családokkal mentette, ami még menthető volt. Utána még egy közös papról tudunk e községekben, nevezetesen Petróczy Mihályról, aki 1699—1706-ig működött Szentmihályon s innen Nagysárosra ment át magyar papnak. Távozásával Szentmihály megszűnt anyaegyház lenni, Nagysáros filiájává lőn. A szentmihályi gyülekezetre a végső csapást Szirmai István mérte, aki felesége Eödönffi Zsuzsanna révén birtokos volt Szentmihályon. A Szirmaiak eddig erős magyar érzéssel a kuruc mozgalmakban való részvételükkel vezető szerepet visznek Sáros előkelő családainak sorában. Szirmai Miklóst Carafa szintén bebörtönözteti, azzal vádolja, hogy Zrínyi Ilonával, Munkács hős védőjével levelezett. Szirmai István pedig Thököly követe volt a török portán. Ugyanez a Szirmai István résztvett a II. Rákóczi Ferenc szabadságharcában is, de amikor felségsértés miatt börtönbe került, hogy börtönéből szabaduljon, labanczá vált, katolizált és jobbagyait is kényszerítette az áttérésre. A magyarjakabfalvi gyülekezetet egyelőre

a királyfalvi Roth-család buzgósága mentette meg Szentmihály sorsától. Habár e gyülekezetet templomától megfosztották, újat építtetett és ennek 1748-ig lelkészei is voltak.

De ugyanígy szűnnek meg a magyar evangélikus gyülekezetek Sárosban Osztropatakán, Nyáron, Csselfalván, Somoson, Somosújfalván, Kendén stb. — Ugyanez a sorsa a református egyházközségeknek, holott számuk Sáros vármegyében olyan nagy volt, hogy esperességbe tömörülhettek. A magyaroktól népes falvak még II. Rákóczi Ferenc szabadságharcában is egy magyar ezredet tudnak kiállítani. Ennek a magyar világnak azonban a szatmári békekötés után vége van. Wächter Dániel kisszebeni lelkész 1780-ban ezt írja: Orkután (Ürkútja ennek a magyar nevel) még ma is élnek idősebb emberek, akik otthon és a templomban imákat, nevezetesen a Miatyánkot, magyar nyelven szokták imádkozni — és akik azt állítják, hogy ők a helybeli magyar luteránus iskolába nevelkedtek. A XVIII. század végén már nincsen Sárosban egyetlen magyar falu sem. A bécsi politikának sikerült a szabadságharcok e veszedelmes fészkeit megtisztítani nyakas felkelésre mindig kész magyar lakóitól, akiknek nemcsak tetterejük tört össze, de el is tűntek a föld színéről úgy, hogy a magyar parasztnak Sárosban írmagja sem maradt. A tömeges katolizálás templomok visszafoglalásával, lelkészek, tanítók elűzésével három időszakban folyt le: I. 1672—82., II. 1687—1722., III. 1722—1750. (I. Tóth Sándor: Sáros vármegye monografiája, III. k.).

A kuruc korszak legnemesebb,

legönzletlenebb, legnagyobb luteránus magyar papja, Lipóczi Miklós már nem érte meg népe pusztulását. 1699 február 12-re esperességi gyűlést hívott egybe Magyarjakabfalvára; de azon az éjjelen, amelyre virradó reggelre a gyűlést egybehívta, Ura teremője magához szólította hű szolgáját. A sárosi esperesi közgyűlés ilymódon a hirtelen, váratlanul elhunyt Lipóczi Miklós temetésére gyűlt egybe. Temetése volt ez nemcsak a sárosi magyarság e nagy emberének, de mint a jövő igazolta, szimbolikus értelemben egy értékes magyar fajtának is, amely mint a honfoglaláskori Aba nemzetség, sok előkelő várjobbág és ezeknek szolgáncsere, a századok vérvízatai között hősi elszántsággal, önmaga csaknem teljes feláldozásával védte a hazát, magyarságát és a reformáció elfogadása után a lelkiismereti szabadságot, azt a magyar lelket, amely széles e hazában testet öltött protestáns mivoltunkban és mint ilyen, ma is nemzetmentő erő. Pulszky Ferenc „Életem és korom” c. művében írja a XIX. sz. elejéről: Sáros vármegye, amelynek egész alsó része a XVIII. század végéig még magyar volt — a dűlők nevei három járásban még most is magyarok — időmben már egészen el van tótosodva, de a tapolyi járás nemessége nagyobb részt protestánsok: a Fehérváryak, Bánók, Körtvélyessyek, Dessewffyek, Kükemezeyek, Botkok stb. *családi körben* fenntartották a magyar szót.

Lipóczi Miklós élete azonban nem volt hiábavaló. A halódó sárosi magyarságnak a XIX. században egy új eszme: a nemzeti

eszme jön segítségére. És ez csodadolgokat vitt végbe, mert a tetszhalott magyarságot Sárosban is új életre keltette. Ez az az eszme, amely ma szembekerült a bolsevizmussal és társult nemzetmentő munkájában a krisztusi eszmével. Százados szakadékok szűnnek meg, amelyek eddig elválasztották a magyart a magyartól. Most már reméljük, vagy legalább is reménykedünk, hogy végre megszületik az a magyar egység, amelynek hiánya katasztrófába vitte oly sokszor a múltban nemzetünket. Íme Pannonhalma fennkölt lelkű főapátja százados magyar ellentéteket akar megszüntetni, amikor Krisztus keresztje alá szólít bennünket katolikusokat és protestánsokat a bolsevizmus antikrisztusa ellen folyó gigászi küzdelemben. Magyar keresztyén lelkünkben e hívó szó visszhangra talál, abban bízunk és annak engedelmeskedünk.

GÖMÖRY JÁNOS,

tb. egyházközségi felügyelő.

Forrásaim: 1. Sáros-zempléni esperesség jegyzőkönyvei, 1614—1737. — 2. Protonotariális Inquisitio jegyzőkönyve, 1722. — 3. Matrica Ordinatum. — 4. Liber Symbolicus sen Protocolum Fraternalitatis Ev. A. C. Sáros Zempleniensis. — 5. Zolnay János: Historia Senioris Ev. Sáros Zempl. 1846. (Az 1—5. sz. kézirat az eperjesi Kollégium levéltárában.) — 6. Rezik János: Theatrüm Eperiense seu Ianiena. Latinul és magyarul sajtó alá rendezték és fordították: Gömör János és Pogány Gusztáv. — 7. Hörk József: A sáros-zempléni esperesség története. — 8. Gömör János: Az eperjesi ev. kollégium 1531—1931. Kósch-nyomda, 1933. — 9. Gömör János: Szlovenszkói városképek. Eperjes, Tátra-kiadás, 1938. — 10. Gömör János: Tapolylucskai és Kükemezei Bánó Miklós ifjúsága, Minerva-nyomda, 1929.

A kassai evangélikus I. egyházközség költségvetése 1943. évre

SZUKSÉGLETEK:	Rendes.	Rendkívüli:
	p e n g ő	
I. Személyi kiadásokra	11000	
II. Tárgyi "	2650	2400
III. Adományokra	320	
IV. Adminisztrációra	2300	
V. Adók és közterhekre	6580	2800
VI. Közegyházi terhekre	460	
VII. Elemi iskolánkra (4000 P tartalék)	3000	
VIII. Előre nem látottakra	840	
Összesen P	27100	5200
Összegezés:		
Rendes évi szükséglet	P 27100	
Rendkívüli szükséglet	P 5200	
Összesen P	32300	

FEDEZETEK:	Rendes:	Rendkívüli:
	p e n g ő	
I. Lakbérjövödelmekből	8300	
II. Illetékjövödelmekből	750	
III. Egyéb bevételekből	2100	
Adótérítés a Kossuth L.-u.		
3. sz. ház tatarozásáért	650	
Benczur-féle hagyaték	1500	
Összesen P	11800	1500
Egyházi adókból	15300	3700
Összegezés:	27100	5200
Rendes bevételek	11800	
Rendkívüli bevételek	1500	
P	13300	
Egyházi adókból	19000	
Összesen P	32300	

HONVÉDEINK

A magyar honvéd lelki világa a harctéren.

Ismét harcol a magyar honvéd. Istenért, hazáért, létért és a világ keresztyénibb, szebb, jobb és boldogabb jövőjéért. Ez a harc a menny és pokol harca. Ezt a harcot a magyar honvéd Isten közelségében és a mi Urunk a Jézus Krisztus védelme alatt vívja sok ezer kilométer távolságban szép magyar hazánktól. Bátran állja a harcot Isten iránt való szeretetben és az Isten félelmében. Más félelmet nem ismer, mert tudja jól, hogy ahol a veszély a legnagyobb, ott van a segítség a legközelebb. Ez a tudat erősíti a honvédszíveket az emberfeletti nehéz harcok, nélkülözések és fáradozások közepette. Áldozatos szíve megacélosodik. Istenben való hite által halálfelelem nélkül kemény harcosi bátorsággal vívja harcát az egész világ csodálatára és bámulatára.

Ezer éves nemzetünk hagyományokra támaszkodik. Ezek az ősi hagyományok, melyek apáról fiúra örök-ég gyanánt szálltak, termelték ki a lángoló magyar hazaszeretetet. Nem kell félni azt a nemzetet, melynek becsületes múltja van. A hazaszeretnek példáját ragyogtatják felénk ma is azok a vitéz hősi halott bajtársak, akik legdrágább kincsüket adták hazájukért: az életet. Idegen országban, messzi vidéken pihennek ők a hant alatt, várván az Úr Jézus Krisztus által hitüknek jutalmát, a feltámadást. Ezekről a hősi halott bajtársainktól tanulja meg a harcos honvéd hazáját szeretni, érte dolgozni, élni és — ha kell — vitézül meg is halni.

A hazaszeretet mellett nem ki-

sebb a honvéd bajtársi és felebaráti szeretete sem. Honvédeink szűkebb csapatjaikban családokká alakulnak. A parancsnok a családfő, akit a harcos honvéd féltő gonddal őriz, mert benne nemcsak feljebbvalót lát, hanem bajtársat is talál. Tudja, hogy saját maga kerül veszedelembe, ha parancsnokát elveszti. Egymásközt is a legjobb szeretet és egyetértés uralkodik. Egymás örömeiben-bánatában maradéktalanul osztoznak. Az egymás iránt érzett szeretetnek nem egy kedves bajtársias jelét adják. Megérkezik a várva-várt posta, mely otthonról lapot, levelet, vagy csomagot hozott. Örömmel olvasásuk egymásnak a hazai jó híreket. Maga a csomag is kézzel-kézre jár, míg tart a készlet. Csendes napokon vidám adomák, élmények elmondása váltogatják egymást és se szeri, se száma a jó magyaros mondasoknak.

Legszebben azonban a harcokban nyilvánul meg a bajtársi szeretet, amikor a megsebesült bajtársat — nem törődve az acélesővel — első segélyben részesítik, majd vállakon szállítják a kötözőhelyre. A bajtársi és felebaráti szeretet következtében igen sok honvéd súlyos sérülésének ellenére Isten segedelmével életben marad s ismét a haza szolgálatába állhat.

Ilyen lélekkel küzd a magyar honvéd. S helyt is áll mindvégig.

*Várkony Elek százados,
egyháztanácsos.*

* * *

Mit írnak honvédeink?

Az elmúlt tél tábori levelezéséből bocsátunk itt közre egynéhány híradást, mellyel honvédeink lelkészi hivatalunkhoz fordultak.

„A Brianti erdőségben,
Borcserói nagy erdőben,
Annak is a sűrűjében,
Kúszva-mászva, csatasorban,
Nem félünk, ha akna robban,
Nem félünk a partizántól,
Annak golyózáporától.
Támadhat ő minket orvul,
Visszaadjuk kamatostul.
Menekül is a mocsárba,
Sűrű erdő homályába.
Partizánnak te vagy a réme,
Magyar honvéd, csak előre!”

Badin József t. őrmester.

*

„Ma szent este van, amikor minden szív melegebben dobban. Az Úr Jézus születése napját ünnepeljük itten is valamennyien a távoli orosz földön s olyan ez, mintha ma otthon lennék családomban két kis gyermekem, feleségem mellett... Boldog újévet kívánok. Jól vagyok. Viszontlátásra otthon. Sok szeretettel: *Bohács András örvezető.*”

*

„Valahonnan nagyon-nagyon messziről küldöm kedves egyházamnak szeretetteljes üdvözlétemet. Már korábban szerettem volna írni, de mi mindig mozgunk és bizony ilyenkor nincs mód arra, hogy az ember bármi kapcsolatba is kerülhessen a maga belső világával. Most egy kis viszonylagos nyugalomban van részem és ezért nem feledkezem meg Rólad. — A szovjet világa a legrettenetesebb fajtája annak a betegségnek, amely csiráját a francia „*En kultusz*”-ban bírja. Ez a világ tiszta emberi okoskodásra épült fel: technika, mechanika, grafikon — lelkeség? — az nincsen — ami nem az ősi, örök

és változatlan orosz, vagy szármata.”

Záhonyi Tivadar tizedes.
v. egyháztanácsos.

*

„Nagyon köszönöm lapodat. Igen kedves tőled, hogy oly gondosan teljesítetted kérésemet. Én itt lassan éldegélek és sokat gondolok Reátok. Légy szíves az ismerős egyháztagoknak szívélyes üdvözlétemet tolmácsolni.”

Rónay László hdp. őrmester,
egyházközségi számvevő.

*

„Szívélyesen üdvözlöm a harccok mezejéről, ahol dicsőséget mérnek fegyvereink által harcoló bajtársaknak és küzdünk az ő ellenség ellen azért, hogy hazánk és családuknak békés otthont biztosíthassunk. Hálát adok a mindenható Istennek azért, hogy megengedte megismerni és erőt adott ahhoz, hogy harcolhassak azok ellen, akik az Urat megvetették, kigunyolták és az Isten házából raktárakat, istállókat alakítottak, vagy még ocsmányabb célokra használták. Hála legyen a jó Istennek, jól vagyok. Egészséges. És bírjuk a harcot. Csak szegény családom, az van kitéve a legnehezebb próbának, azért kérem a jó Istent, hogy segítsen mielőbb vissza közejük, hogy rossz helyzetükön és nyomorúságukon mihamarább enyhíteni tudjak.”

Bittó János honvéd.

*

„Magamra hagyatva kis csapatommal Isten közelségében vagyunk. Érezzük ezt. Számtalan veszély közt egyetlen emberemnek sem történt baja. Minden ünnepnapot, minden vasárnapot igen-igen várunk, hogy egy órára minden harci zajból kikapcsolódva a szabad ég alatt harcos

szívünket és lelkünket egyedül csak Néki ajánljuk elmélkedéseinkben. Ezeket pap hiányában én magam végzem a helyzethez alkalmazkodva. Isten legyen minden magyarral."

Várkony Elek százados.

*
Ez a mi kedves presbiter-
atyánkfia istentiszteletet tartott
bajtársainak. Imát is szerzett
ezekre az alkalmakra. „A szovjet
ejtőernyősök és nehézpáncélos
harckocsi alakulatok gyűrűjéből
való szerencsés áttörése emlé-
kére 1943. I. 19-én hajnalban” —
írja ajánlószoraiban a kinyomta-
tott imádsághoz, mely így hang-
zik: „A jó Isten végtelen kegyel-
me és a mi Urunk Jézus Krisztu-
sunk forró szeretete legyen ve-
lünk, honvéd harcosokkal és szép
magyar Hazánkkal most és mind-
örökké Ámen.”

„Értesítlek, hogy hála a jó I-
stennek, mindnyájan jól és egész-
ségesek vagyunk itt kint a fron-
ton. A hangulat bizakodó. Hi-
szünk abban, hogy eljön Krisztu-
sunk az országa és ahogy a
politikuskok mondják, a boldog
kontinentális Európa. Bízunk ab-
ban, hogy győz a Biblia a Tál-
mud felett. Ha pedig az Úr úgy
akarja, hogy hősi halottként fe-
jezzük be feladatunkat, kérünk,
imádkozz lelki üdvünkért és kérd
a jó Istent, óvja meg hozzátarto-
zóinkat a nyomortól. Ügye, meg-
tezed?” *Jakab Lajos honvéd.*

Adriányi és Markó, Kassa

vas- és szénagykereskedés

Vasüzlet:

Fő-utca 1 szám - Telefon: 27-40

Szénüzlet:

Kossuth Lajos-u. 21 - Tel.: 26-79

Optimizmus? Pesszimizmus?

Manapság mind gyakrabban és
gyakrabban vetődik fel az opti-
mizmusnak, vagy a pesszimizmus-
nak, vagy ahogy az egészen friss
nyelvújítás eredményeként ma-
gyar szóval is mondhatjuk: ború-
látásnak vagy derülátásnak a
kérdése. Érezzük, hogy a közöt-
tünk dúló harc a mi életünket
sem kerüli el, földi létünk gyöke-
réig részt veszünk benne; egé-
szen jogosult tehát, hogy föl-
tegyük a kérdést: mit hoz a jövő?
Aki jól megfigyeli családok,
egyesületek, az utca és a — ká-
véházak életét, az tapasztalhatja
is, hogy — valóban — a minden-
napi élet kis gondjai mellett ez
az a téma, amelyről szinte min-
den rendű és rangú, mindenfajta
keresztályhoz tartozó ember be-
szél.

Vannak, akik bizakodó opti-
mizmussal vetik fel a jövő kér-
dését. Csillogó szemmel, lelkes
szavakkal ecsetelik a jövő nagy
lehetőségeit, minden — ma még
a megszállás igáját hordozó —
magyar ember felszabadulását,
szellemi, gazdasági, politikai meg-
erősödésünket a háború győzel-
mes befejezése után. Tántorítha-
tlan optimizmusukat a legszkep-
tikusabb ellenvetések sem tudják
megváltoztatni: — a derülátás
megszállottjai.

S vannak, — sajnos, az előb-
bieknél sokkal nagyobb szám-
mal, — akik viszont keserű, re-
megő félelemmel tekintenek a jö-
vőre. Másról sem tudnak be-
szélni, mint feldúlt hajlékok rom-
halmazáról, a földünket tipró el-
lenség hordákról, éhínségről,

nemzetpusztulásról. „Jólértesült-ségükben” mindig tudnak olyan híreket, amelyeket egy hivatalos jelentés se közölt, de amelyek mindég sötétebbre festik a hadi és politikai helyzetet, mint amilyen. A borúlátás megszállottjait is jól ismerjük, pesszimizmusuk válfajait, különböző fokozatait — azt hiszem — fölösleges is ecsetelni. De a csak kis híreket mondogató borúlátótól kezdve egészen a jövőt apokaliptikus színekben ecsetelőig, valamennyinek egy és ugyanaz a hatása: környezetét megfélemlíti, munkájában megbénítja.

Optimista vagy pesszimista-e a — keresztyén ember?

A fenti értelemben véve egyik sem, mert nem az élet külső eseményeitől várja sorsa jobbra- vagy balrafordulását. A keresztyén ember számára már elérkezett az öröme: az Evangélium. — Tudja, hogy az Evangélium nélkül a győzelem is bukás, de viszont tudja azt is, hogy az Evangéliummal még az is győzelem, ami bukásnak látszik. A keresztyén ember nem azt latolgatja, hogy „mi lesz a vége” a derű- vagy borúlátás megszállottságával, hanem szilárdan áll a helyén, ahová a Mindenható rendelte: puskával, író-tollal, kalapáccsal, ekével vagy varrótűvel a kezében — szolgál. Szolgál dalos kedvvel, énekes derűvel — és mégis szent komolysággal, mert tudja, hogy a szolgálata az Úr parancsa. S ha a jövőről esik szó, nem latolgatja az eshetőségeket, nem súgossa az álhíreket a kávéházi konrádoknak, vagy a piac nénikéinek hitetlen földhözragadtságával, hanem nyugalommal és szertettel néz az elkövetkezendők elé, mert tudja, hogy a mi számunkra is

egyetlen lehetősége van a jövőnek: a Krisztus.

Testvérem: eljutottál-e erre az egyedül lehetséges és egyedül értelmes álláspontra? Elismered-e végre, hogy számodra sincs más lehetőség, ha a jövőről beszélünk, mert életedben csak egy szilárd pont van, amelyre azonban mindent felépíthetsz: — az Úr kegyelme! — só —

Templomunk és a városrendezés

A mai háborús időkben, amikor a nyugati kultúrvárosok szebbnél-szebb templomai és műemlékei esnek áldozatul a borzalmas háború légitámadásainak — talán időszerűtlennek találhatná valaki azt, hogy éppen most foglalkozunk ezen gondolattal. Azonban e problémák, amelyek azok költséges volta és sok minden egyéb szempont miatt, amúgyis évekre elnyúló előmunkálatokat és megfontolásokat igényelnek, mégis érdemesek arra, hogy velük foglalkozzék az ember és igyekezzék lefektetni azon gondolatokat és elveket, amelyek templomunkkal kapcsolatban a városrendezés kapcsán követendők lennének, a lehetőségek szemeltartásával.

Kossuth Lajos-utcai templomunk, amely Kassa városának s mondhatnám egész Magyarországnak egyedüli centrális alap-

„ÁRPÁD” ECETÜZEM

Tulajdonos:

Várkoly Elek hadirokkant

Kassa, Deák Ferenc-körút 21

Telefon: 32-08

rajzzal megépített kupolás protestáns temploma, minden városunkat tanulmányozó műértő és városrendező által megcsodált objektuma. A templom, amely annakidején a várfalakon kívül állott, amikor a körülötte megépült földszintes házacsák közül kupolájával és tornyaival a környezetéből kiemelkedett, szép arányaival érvényesült. Senkinek sem tűnt fel talán, hogy a városnak ezen szép épülete ma mennyire elsáncolódott és minden térképzés nélkül levegőjétől meglett fosztva. A későbbi időkben, amikor — ugyancsak minden városrendészeti érzék és program nélkül — az akkori felelős tényezők a templomépület körüli több emeletes építkezésre engedélyt adtak, ugyancsak nem gondoltak arra, hogy a városnak ezen részét megfelelő módon rendezzék és megengedték egyrészt azt, hogy a jelenlegi iskolaépületünk, valamint a templom keleti szomszéd telkén lévő bérházépület a mai formáiban megépülhessenek. Ezzel minden városrendészeti elvvel szöges ellentétben lévő beépítés keletkezett, amelynek következtében hosszú időre lehetlenné tették azt a lehetőséget, amely minden kis falusi templomépületnél elengedhetetlen feltétel, hogy megfelelő térképzése és perspektívája lehessen. Így ma, bármely oldalról is közelítjük meg a templomot, az teljesen a körülötte megépült értéktelen homlokzati kiképzésű téglatömbök által el van takarva az idegen szeme előtt. A város szegényebbé lett egy *kedves térképzéssel*, ahová alkalom lett volna egy *szobornak elhelyezésére* és változatosabbá, egyben levegősebbé tette volna a forgalmi szempont-

ból amúgy is elég szűk Kossuth Lajos-utcát.

Most tehát, amikor azt látjuk, hogy a város vezetősége sok jóakarattal és hozzáértéssel azon fáradozik, hogy a régi Kassa képét, a még megmenthető objektumok restaurálásával, zavaró épületek lebontásával a lehetőségekhez képest vissza akarja varázsolni, amikor a Horthy Miklós-tér grandiozus térképzését hosszú időkre lefekteti, a Rákóczi ebédlő házát fel kívánja építeni, talán nem lenne megoldhatatlan az a kérdés sem, hogy a város a még meglévő várfalait, amelyek részben templomokkal összefüggnek, a lehetőséghez képest az értéktelen házak közül — a városrendezési tervek lefektetésénél — kiszabadítsa és ezekkel kapcsolatosan templomunk körüli részt oly módon alakítsa ki, hogy az egy tér létesítése folytán az őt megillető környezethez és perspektívához jusson.

Az így lefektetett irányelvek szerint kellene már az annyira szükséges kultúrtermünknek az elhelyezését és megépítését is beilleszteni, az adott telek viszonyainak megfelelően.

Ezen elgondolások megvalósítása esetén városunk idők múltán egy kedves és értékes részlettel gazdagodnék, amiért az utókor mindenképen hálás lenne.

vitéz ÖRY LAJOS,
egyháztanácsos.

131 éve fennáll. Alapítva 1812-ben

BRADOVKA GYULA

ruhafestő, vegytisztító
és gőzmosó gyára

Kassa, Deák Ferenc-krt. 10

Együttműködés a vallási nevelésben

Ma a keresztyén hitvallásos nevelésnek sokkal nagyobb jelentősége van a jövődő kialakítása érdekében, mint valaha. Nem csupán mi magunk, keresztyén egyház és hívő keresztyének érezzük, hogy minden bajunknak, fuldokló társadalmi rendszerünknek, szellemi, gazdasági, kulturális és vallási életünknek válságba jutása a hiányos vallási nevelésnek eredménye, hanem rádöbbsentek erre, a nemzet vezetői is épúgy, mint a langymeleg vallási nevelésben részesült szülők is.

Mi ennek az oka?

Gondoljunk vissza a magunk vallási nevelésére. — Jusson eszünkbe, mit jelentett nekünk a vallástani óra? Néha csak — egészen jól nélkülözhető óratöbbletet, vagy a vallásoktató szigora szerint — egy kellemetlen és unalmas tantárgyat... esetleg az oktató személye kellemessé tette az órát, de mégis sokszor úgy éreztük, hogy azok az idejétmúlta egykori dolgok nem a huszadik század nyugtalan agyú emberének valók. Máskor, sajnos, csak egy-egy lógási alkalmat, vagy a bizonyítványban mindjárt az első rovatban egy potya jelest jelentett a vallásban. Ezek ma már megszűntek.

Ma a hitvallásos nevelés mindinkább eléri azt a helyet, amely

őt megilleti. A nevelési rendszer középpontjába kerül.

Ma már a test kultusza és az emberi szellem értékelése mellett mindinkább előtérbe helyezkedik a lélek embere, keresztyén hitvallásos nevelésben részesült és a kegyelemben újjászületett ember. Ez új embertípus szükségességére azon egyszerű belátás vezetett el a mai kor emberét, hogy a testi és szellemi értékek minél teljesebb kifejtése egy lépéssel sem tudta az embert előbb vinni, a szeretet, béke és a boldogság megvalósulásában. Ez súlyos hiányérzetet támasztott a modern emberben, s reádöbbsent arra, hogy minden emberi érték csak látszólagosan érték mindaddig, amíg nem áll mögötte a vallásos, Krisztusban hívő keresztyén lelkület. A modern kor és a jövődő embere nem állhat meg e nélkül a kiapadhatatlan erőforrás nélkül.

A keresztyén lelkület ma már értékmérővé vált. Alapja a Krisztusban való hit, értékegysége az újjászületett ember.

Ezzel az értékegységgel méretik le a jövőő embere.

Az új embertípusnak a kitermelését a Szentlélek Isten munkálja. Emberi oldalról pedig, ennek létrejötte imádságot és hatalmas összefogást igényel. Összefogását szülőknek az egyházzal, szülőknek a vallásoktatóval.

Eddig a nevelés problémája ez volt: milyen módszerrel nevelhetem én helyesen a gyermekemet? Ma így hangzik: Isten szent lelke hogyan kívánja nevelni a gyermeket? Mit tehetnék én, hogy a Szentlélek nevelő munkájának előmozdítója legyek? Ezzel úgy a

CSÉSZÁR FERENC

szűcs

KASSA, KOVÁCS-U. 39

Elsőrangú munka, szolid árak!

hivatásos nevelő, mint a szülő második helyre szorul a nevelés munkájában, helyet adva Isten szent lelke munkájának. A lelki nevelés tehát nem módszerek szerint történik, mert az — a legtisztetreméltóbb nevelői jószándék mellett is — csak alakoskodásra vagy érzelmességekre vezet. Legnagyobb nevelőeszköz: imádkozás a gyermekért, imádkozás a gyermekkel együtt, az igazi nevelőhöz, Isten szent lelkéhez, hogy vezesse a nevelőt, illetőleg a szülőt a gyermekkel együtt a Jézus útján.

E megállapításból természetesen következik, hogy csak az a szülő s csak az a nevelő vezetheti Jézus szerint való tisztaságba a gyermeket, aki maga kézenfogva viszi a gyermeket, hogy ezen az úton együtt haladjanak.

Nem lehet tehát az Istentől elfordult „felnöttek” útját járni s ugyanakkor Jézus útját „a gyermekek útjává” alacsonyítani. Ez az alakoskodás mehet egy ideig, de minél tovább engedjük, annál

veszedelmesebb lesz a visszahátás.

Ennek a néhány alapelvnek lefektetése után megállapíthatjuk, hogy a pozitív irányú lelki nevelés csak a szülőnek és a nevelőnek teljes együttműködése esetén válik lehetővé. El tudja képzelni a szülő, hogy mit árt gyermeke lelkének, ha pl. a gyermek elfelejt, vagy nem akar vallásórára menni és kezébe ad egy fejfájásról szóló igazolványt? A gyermek hálás szívvel fogadja ugyan, de nyomban megállapítja, hogy ezzel a szülővel nem járhatja a Jézus útját, mert a Jézus útja az igazság, még ha kellemetlensége is származik belőle. Egyetlen — ilyen semmiségnek látszó dolgon — egy világ omlik össze a gyermek lelkében... Ifjúságunk lelki nevelése első helyen van a szellemi és kulturális nevelés mellett, mert mindezeknek alapja és erőforrása a lelki nevelés.

SEXTY ZOLTÁN,

vallásitanító lelkész.

Szegénygondozásunk gyakorlatibbá tétele

Messze mögöttünk van már karácsony minden előkészületével, másokért való lázas munkájával, ami a karácsonyt annyira jellemzi. Ilyenkor a legintenzívebb a szegénygondozás, az összes egyesületek igyekeznek a jótékonyaságból részüket kivenni és adományokkal mindazokra gondolni, akikre valóban gondolni kell.

A karácsony elmúltával azonban ez a jótékonyasági láz megszűnik, s jövő karácsonyig elő sem kerül. Szegény azonban kerül, mert a nyomor továbbra is nyomor, amely igényli a segítő

kezet. A jótékonyaságot gyakorló egyesületek legtöbbje azonban annyira kimeríti a karácsonyi adakozásban anyagi erejét, hogy aztán egypár rendszeres segélyezettben és szórványos gyorssegélyeken kívül nem is tud többet adni. S mert adni nem tud, a szegénygondozást lezártnak tekinti.

Kérdés már most, hogy ez legyen egyházunkban is a szegénygondozás menete, elégedjünk-e meg az egyházi szegénygondozásban erre az egy alkalomra épített jótékonykodással, vagy pedig keresnünk kell ezenkívül is a gyakorlati életben valami ál-

landó összeköttetést velük, valami véglegesebb, igazibb megoldást, valami eredményes gondozást, ami kielégíthetne bennünket is, meg a gondozottakat is.

Nincsen szomorúbb látvány a gondozatlan szegénynél és nincsen rosszabb az agyongondozott, a csak jótékonyaságból megélni akaró szegénynél. Hol találjuk a megoldást? Csak a gyakorlatban, az állandó gyakorlatban.

Az egyház szegényeinek nem szabad azt érezni, hogy karácsony után nem törődünk velük, hanem az „egyetek, igyatok és melegedjetelek meg” után kell jönni az igazi részének, amely nélkül minden gondozás csak üres szappanbuborék. Kell, hogy jöjjön a lelkükhöz való hozzáférésközés, a fájdalmaik megosztása, gondjaik meghallgatása, nehéz lelki sebeknek az igazi Orvos előtti feltárása. A legtöbb nyomor oka a bűn. Ha csak a nincstelen kéregetőt látom a szegényben, akinek hiába adok, hiába igyekszem rajta segíteni, nem lehet, mert mindent elad, minden munkából kiteszik, az ilyen esetek után elmegy mindenkinek a kedve továbbra is törődni vele. De ha a nyomor lelki pulzusán tartom a kezem és az az ember érzi, hogy törődöm vele, figyelem, hogy tudom a bűnét és ki akarom belőle hozni, akkor a hittel, imával lelki téren való vetés, ha sokára is, de egyszer megtermi a gyakorlati életben a gyümölcsét.

Egy nagyon nehéz eset jut az eszembe. A bűnös életű asszony, aki kihasználta minden jótékonyaságot s rútul visszaélt minden könyörülettel. A múltkor a kórházban találkoztam vele. A fehér kórházi ágyon megtörtén jöttek elő ajkáról a szavak: már nem

akar szégyenkezni, dolgozik, nem jön többet minduntalan kicsikarni segélyt, csak helyezzük el serdülő gyermekeit is munkában. Sikerült a leányát állandó alkalmazásba juttatni, ahol rendes környezetben élhet és dolgozhat. Talán az örvény széléről rántottuk vissza. Minap találkoztam velük az utcán, anyjával együtt vásárolni mentek az első keresményből a legszükségesebbet. Csak az a hó imám van azóta: bárcsak mindig így lenne!

Ahol a betegség az oka a nyomornak, ott a nyomor olyan hatalmas válik, amely kökeménynyé változtatja a szívet, csak lázad és átkot szór Isten ellen, akit mindenért okol.

Kell az adakozó kéz itt is, hogyne kellene, de ha az adakozó kéz egyszersmind nem imádkozó kéz is, amely a hit világosságát gyújtja a lelki sötétségben, eltoplumpságban élők szívében, akkor átkokkal fogadják az áldást és keserű szájjal eszik az adományozott kenyeret. Oh, mennyi fölfelé mutató, mennyi bizonygató kell a szerető Istenről szóban és cselekedetben, hogy megenyhüljön az Isten elleni harag a szívekben!

Eszembe jut egy nehéz eset: a családfő súlyos gyomorbetegsége miatt kiesett az állásából, már táppénz igénye is lejárt. Az asszony három-négy kicsinye között azt sem tudta, mihez kezdjen. A férjének szigorú diéta kellett volna, különben elpusztul, a kicsinyeknek tej — és már hónapok óta sehol egy fillér. Elsötétült arccal fogadott, mikor először beléptem. Mit hallottam? Csak átkok Isten felé és az emberek felé és az öngyilkosság kísértő réme. Azután többször látogattam meg. A legszükségesebb adományok megtör-

ték a jeget, már elfogadta, hogy Isten szereti őket és nem hagyja el, már elhitte, hogy kérni kell Istentől és nem követelni és a kérésre jött is a felelet, az ima-meghallgatás és aztán — az Úr legnagyobb diadala —, már ő tett bizonyosságot Isten gondoskodó szeretetéről annak, akivel azelőtt együtt szórták az elsötétült szív átkait ég felé, föld felé.

A szegénygondozás gyakorlatibbá tétele tapasztalatom szerint egyenlő a szegénygondozás lelkibbé tételével. Hogy azonban ez gyülekezetünkben megvalósítható legyen, ahhoz hívő szívű segítőtársakra van szükség. Az bizonyos, hogy egy ember mindent nem bír elvégezni, de lehetetlen, hogy ahol megnyílt szívvel hallgatják az ígét, ott ne kapnának indíttatást a cselekvő szeretet megmutatására. Az adakozás is szeretetből történjék, de a szegényekkel való foglalkozás is. Szegényeink oly ritkán jönnek templomba, bibliaórára, vagy a munka, vagy a nyomor áll előtérben, mint visszatartó ok. Vajjon a biblia

mellett nem támadt még föl senkiben sem az égő felelősségérzet egyetlen lelki nyomorgóért sem, nem kapott indíttatást senki, hogy egynek is lelki gondját fölvegye? Hogy elvigye hozzá az ígét, hogy bizonyosságot tegyen előtte Arról, akit ő már ismer, de Akire a másoknak is oly nagy szüksége van?!

Vajjon fordulhatnék-e kérő szóval gyülekezetünk híveihöz, ki segítene csak egy-egy szegény-család lelki gondozásával a gyülekezeti szegénygondozás igazi megvalósításában? Nem akar ez a felhívás tehertétel lenni senki számára, hanem alkalom az örvendező szolgálatra, a cselekvő szeretet és lelki kenyér osztogatására.

Nem minden, aki ezt mondja nékem: Uram! Uram! megyen be a mennyek országába, hanem aki cselekszi az én Atyám akaratát (Máté 7. 21).

Az aratni való sok, de a munkás kevés. Kérjétek az aratásnak Urát, küldjön munkásokat az ő aratásába. Máté 9—37, 38.

Pálma testvér.

Iskolánk

Jézus magához hívja a gyermekeket, mert övék a mennyeknek országa. Az ő tiszta szívükben nyílik a boldogság, a szabad örömtelt élet. A gyermek boldog, legyen akár gazdag, akár szegény szülőktől származó. Még tiszta a szíve, még a legelemibb ajándéknak is örülni tud. Símul mindenkihez, ki hozzá jó.

Ezért is hajlítható, nevelhető. A tiszta lélek viaszktábla, melybe könnyen lehet vézni. És ami oda bevésődik, az idővel megkeményedik, megmerevszik. A szép és nemes dolgok is biztosan meg-

rögződnek benne. Tehát ép ezekre kell tekintenünk és nevelésünket is arra kell irányítanunk, hogy hitét ébresszük. Úgy helyes, ha ezt a szülők kezdik el és az iskola folytatja. És a lélek első benyomásai az egész életre megmaradnak.

Minden gyermek, még a legelhagyatottabb is, ragaszkodik az első iskolájához, büszke, hogy iskolába jár. Az iskola hatása ott tükröződik minden gyermek szemében. Ezt a ragaszkodást fenn is kell tartani, hiszen első benyomásaink nemcsak, hogy elkísérnek az életen át, hanem mindig derűsen, mindig élénken maradnak meg emlékekben.

Ilyen benyomások alatt állok magam is, mikor most már az élet határmegyéjén állok, legboldogabb emlékeim az iskolához fűznek. Evangélikus iskolánk híres volt fegyelmezett, komoly és szeretettel teljes neveléséről. Ide jártak az első családok gyermekei, más vallásúak is. A mi iskolánkban végzett fiúkat örömmel vették fel felsőbb iskolákba, mert a nevelés alapja is helyes volt. Ugyancsak a polgári iskolát végzett leányok is mindenütt előnyben részesültek. Bizony kár — ha így visszagondolok reá —, hogy fel kellett oszlatni.

De most új erővel és áldozatkészséggel kell, hogy hozzáálljunk, hogy ismét virágozzék e nemes intézmény.

Bennem, aki rajongója vagyok, ennek az iskolának minden benyomása megmaradt.

Első vizsgám 1868-ban a *templomban* volt, Csink tanító úr vezetésével, mert akkor építették a jelenlegi iskolát. A következő évben Csink tanítónk Eperjesre távozott.

A 3-, 4-ik osztályt Möszi tanító úr tanította. Kiváló pedagógus. Rajongva szerettük. Szigorú volt és pontos, mégis szeretet sugárzott belőle. Figyelemreméltó besztással irányított bennünket. Az osztály bal felében a fiúk, a jobb felében a leányok padjai voltak elhelyezve, mégpedig minden padban hat gyermek. A legjobb tanuló ült a pad első helyén, mégpedig sorba számolva első padtól az utolsóig a padvezetők és tovább a pad közepén ülő ismét lefelé végig. Úgyhogy minden vezető mellett két-két gyengébb tehetségű ült, akiket a padvezetőnek minden nap ki kellett kérdeznie a leckéből. A feleletért járó jegyet fekete kartontáblára írta.

Ezt a táblát az iskolában kaptuk s a jegyet minden nap le lehetett törölni, mert csak krétával írtuk. A tanító időnként ellenőrizte. Az ismétléseknél vetélkedés volt. A leggyengébb tanuló kérdést intézhetett a legjobb tanulóhoz a tanító ellenőrzése mellett. S ha a jó tanuló nem tudott megfelelni, helyet kellett cserélnie. Keserve érintette ez a jó tanulót. De nem tartott sokáig. Hasonló módon ismét visszaszerezhetette előző helyét. Serkentésnek szánta ezt a tanítónk. — Igen élvezetesek voltak tavaszi kirándulásaink. A tanító úr maga kísért el bennünket a kirándulásra. Szerdán délután a fiúkat, szombaton délután a leányokat vitte magával. Ott aztán magyarázott a szép természetben, mindenre figyelmeztetett. Igen boldogok voltunk, ha játékunkba is belekapcsolódott.

Sok szép és boldog emlékem fűződik iskolánkhoz. Talán azért is érzem úgy át az iskola magasztos hivatását. Hiszen itt nevelkednek az igazán kitartó, nemes, hitbuzgó egyháztagok.

Most is olyan szépen indult, oly szép eredménnyel folytatódik a mi drága iskolánk. Reményünk van rá, hogy régi jó hírnevét visszaszerzi a jó Isten áldásával. Ezért imádkozunk!

Özv. Binder Ernőné

Fleischer és Schirger

vas-, vasáru- és szénnagykereskedés
KASSA

Főüzlet Fő-utca 2 - Telefon 2963, 2964

Fióközlet: Fő-utca 38 - Telefon 2962

és Honvédek útja 21 - Telefon 2961

Villamos és rádió osztály: Fő-utca 11
Telefon 2965

Széntelep: Bocskay-krt 13 - Telefon 3145

A kassai régi evangélikus iskola emlékeiből

Írta: *teleki Zakariás Sándorné*
sz. *Loósz Irén.*

Mikor a mai evangélikus iskola csinos, ízléses, emeletes épületét nézem, feltámad emlékemben a régi, evangélikus iskola egyszerű, földszintes épülete.

Több, mint hatvan év előtt voltam növendéke Kassa, ezen, mindenki által elismert, egyik legkitűnőbb iskolájának. Akkor lányok-fiúk voltak együtt, vegyesen és két-két osztály volt minden teremben. Az iskola nyolc osztályú volt, melyhez idővel, a felsőbb leányiskola hat osztályának megfelelően, két évi magántanfolyamot csatoltak.

Az első és második osztály tanítója akkor Kresz János volt. A vallástant is a tanítók adták elő. A tanítás kezdete előtt felállva imát mondott és egyházi dalt énekelt az egész osztály.

1877-ben szigorú tél volt. Egy zimankós, dermesztő hideg napon rettenetes hóvihar dühöngött. Fagyos, szúrós hó verte az arcot. Senki nem járt az utcán, melyet hóhegyek borítottak. Semmiképpen sem akartam iskolai előadást mulasztani és édes jó anyám ellenkezései dacára, magas lakkcsizmáskában, fehérprémes kis bundában odaküzdöttem magam az iskolába. Egyes-egyedül voltam Kresz tanáron kívül, ki fejcsóválva mondta:

„Szép, szép a kötelességérzet, de ilyen ítéletidőben jobb lett volna otthon maradni!”

Ezzel kézenfogott és hazakísért, megnyugtatta, hogy semmit sem mulasztottam, mert nem is lesz tanítás.

A második osztályban német írást meg olvasást is tanultak.

Énekből és tornából ugyanazt tanulta mindkét osztály. Tornához a következő dalt énekeltük:

„Lássuk csak, hogy ki az a rest,
Aki nem mehet egyenesen!

Előre, csendesen, fejed, nyakad,
Egész tested, tartsd egyenesen!”

Szép napokon a tornaórákat az iskola tágas udvarán tartották meg, hol tornaszerek, nyújtó, korlát, hinta, gyűrűshinta stb. voltak felállítva. Házfelügyelő az öreg Dóri néni volt, ki mindent példás rendben tartott és 10 perces szünetben, meg az órák végén meghúzta a csengőt.

A harmadik és negyedik osztályt Möszl Gusztáv tanította. Itt már német nyelvtan került sorra. Nagyon üdvös szokása volt Möszl tanárnak a: „Két sort írni!” Ugyanis Naponkint délelőttre és délutánra a szépírási füzetbe csak két sort, de kifogástalan szabályosan, szépen kellett írunk. Így mindenkinek az írása határozottan szépült.

Ebben az iskolaévben történt, egy, nekünk iskolás gyermekeknek különös és érdekes esemény. Egyik iskolatársnőnk édesapja, némethangzású családnevét magyarosította. Ugyanis Koch Lajos, evangélikus, tekintélyes nagykereskedő, nevét Keményre változtatta. Így *Koch Etelkát* ezentúl *Kemény Etelkának* kellett szólítanunk. Látjuk, hogy abban az időben is már szokásos volt a névmagyarosítás, ami a magyar hazafias érzés egyik bizonyítéka.

Még egy emlékezetes szomorú eset támadt föl lelkemben. Két tanuló társnőnknek, a harmadikos Bakos Esztinek és a negyedikes

Bakos Sárinak, kik aranyművesnek voltak gyermekei, meghalt az édesanyjuk. Mindnyájan nagy részvéttel szomorkodtunk velük. Möszl tanár úr új verset adott fel és a bánatos hangulatnak megfelelően br. Eötvös József „Megfagyott gyermek”-ét választotta. Elszavalta nekünk gyönyörűen, szívhezszólan. És az egész osztály, a meghatottságtól, zokogó sírásban tört ki.

A következő vasárnap nagyanyám elvitt Eperjesre, nagyapám bátyjának, Benczúr Józsefnek a családjához, látogatóba. 83 éves, reszketőkezü és írású, nagytudományú, tekintélyes evangélikus ember volt. Ő és nagyapám, Benczúr Vilmos, sokgyermekes, evangélikus lelkészcsaládból származott. Benczúr József erős akarral, kitartó szorgalommal és tevékenységgel annyira felküzdötte magát, hogy nagy vagyont szerzett. Így cementgyárat alapított s több falunak, mint Mogyoróska, Csicsóka, Bisztra és más falvaknak birtokosa volt. Eperjesi emeletes házában szemben lakott a hírneves, évszázados múltú, szabadonálló eperjesi evangélikus kollégiummal, melynek igen buzgó pártfogója volt és annak fejlesztése körül nagy érdemeket szerzett.

Idős asszonyok társasága volt együtt a családnál és engem szavalásra szólítottak fel. Elmondtam nagy átérzéssel a „Megfagyott gyermeket”, mely az egész társaságot könnyekre fakasztotta. Ekkor a szomszéd szoba nyitott ajtajában megjelent a jóságos, öreg Józsi bácsi és könnyes szemmel egy fényes ezüstforintot adott át e szavakkal:

„Ezt megérdemled a szép szavalatért!”

Möszl tanár úr kitűnően taní-

totta az éneket. Most már két-szólamú dalokat énekeltünk, németet is:

„Ich ging durch einen grasgrünen Wald!”

kezdetű dálnak második szólamát még most is tudom.

A lányok részére kézimunkatanítás is volt. Kötni, horgolni, keresztöltéses kivarrást és recemunkát tanultunk. A kézimunkát Koós Irén, későbbi Szakmáry Károlyné tanította, rendkívül ügyes tündérújjai voltak.

Az ötödik, meg a hatodik osztályba már csak lányok jártak. A fiúk gimnázium, reál-, ipar- és más iskolákba, meg más intézményekbe széledtek el. E két osztályt Bogsch Albert tanította. Kisebbségű, barna, nagytudású ember volt. Élvezetes, gyönyörű előadásokat tartott a világtörténelemből. A rajztanításban is kitűnő volt.

Egyik kedves tantárgyamat képezte a rajzolás. És míg a tízperces szünet alatt a többiek kint voltak, én a gyöngébb rajzolókat rajzaikra javítottam, befejeztem. Zeneiskolai tanárnő koromban tanítványaim boldogan mutogatták, hogy Loósz Irén aláírású lapot kaptak rajzmintául. Ugyanis jobb rajzainkat az iskola mintául megtartotta. Egyik lap után fájt a szívem. Egy nagy bernáthegyi kutya hátán áthajló gyereket ábrázolt. Megjegyzem, tanítványaim közül azonnal felismertem szerény, kiváló magaviseletűk, jó nevelésük révén az evangélikus iskola neveltjeit.

Egy alkalommal iskolalátogatás volt. Az iskolafelügyelő, dr. Alexy Lajos, Kassa legkedveltebb, kitűnő népszerű orvosa jelent meg látogatáson. Üdvözlő beszédet nekem kellett elmondani. A padsorban felállva adtam elő.

„Szép, nagyhangú beszéd volt,” mondta a doktor úr, „de nem látam, hogy ki beszélt.”

Ugyanis oly kicsi voltam, hogy felállva sem voltam magasabb, mint a többiek ülve.

Kézimunkát most Eschwig Terézia, Teréz néni tanított nagy ügyességgel és ízléssel. Százmin-tájú, lukacsos és rendkívül bonyolult műköteses mintaszalagot kötöttem, nagy ambícióval. Színes magashímzést, tűfestést is tanul-tunk pamuttal, selyemmel, zseni-liával kivarrva. A színösszeállítás különösen érdekes volt, ízlést és műérzéklet igényelt.

A hetedik és nyolcadik osztályt Steiger Ferenc tanította. Az énektanításnak volt kiváló mestere. Énekünket ő maga kísérte harmóniumon. Már akkor Erkel-, Schubert-, Abt- és Mendelssohn-dalokat énekeltünk több szó-lamra.

Ez időben jött divatba a rondírás. Steiger tanár néhányunkat az osztályból összehívott. Szeret-né, mondta, az iskolába bevezetni a rondírást, bár ő maga nem ért hozzá. Ekkor úgy gondolta el, hogy meghozatja az utasításokkal ellátott mintaelőírású Soenecken-füzeteket, a számozott, különféle szélességű és dupla rondtollakat és tollszárazakat és az ő felügyelete alatt próbálkozzunk meg a rondírás megtanulásával. Útbaigazítá-sával szépen megtanultuk a rondírást és nagy hasznát vettük. Osztálykönyvet, füzeteket címez-tünk és a tanár úr ötletére kemény papírtáblákon megírtuk a magyar királyok származási tá-bláit, melyeket a tanterem falaira akasztottak ki, hol évekig szol-gálták a magyar történelem taní-tását. A kézimunkatanítást to-vábbra is Eschwig Teréz intézte.

Valóságos csodaszámba ment,

mikor az iskolákban, így az evan-gelikusoknál is, bemutatták az új találmányt, a fonográfot. Felszó-lítottak egy jóhangú leánykát az osztályból, hogy énekeljen a hangszerbe. Reitzner Ilka vál-lalkozott. Egy hosszan nyújtott a—a—a után visszakarta a fe-jét, de azután nekibátorodva hoz-záfogott és elénekelt egy szép dalt. Ezután megszólaltatták a fonográfot, mely általános derült-ségre híven visszaadta a hosszú „a” hangot és utána a dalt han-goztatta.

A két legmagasabb évfolyamot, melyen már csak 10—12-en vet-tek részt, Bogsch és Steiger tanár vezette. Könyvvitel, kettőskönyv-vitel és egészségtan volt a tan-tárgyak között. Möszl tanár urat pedig a kassai áll. felsőbb leány-iskolához nevezték ki tanárnak.

Az evangélikus iskola jeles tanerői között megemlítjük Stei-ger Ferenc elődjét a VII.—VIII. osztályban, Kortschek Istvánt, kit mint nagyon tudományos, ne-ves, kimagasló tanítónak értékel-tek.

Talán nem érdektelen, hogy 1850—54-ig az evangélikus iskola tanítványa volt nagybátyám, Ben-czúr Gyula nagynevű festőművé-szünk. Tanítója Bretz Jonathán, a közkedvelt Bruder Bretz, nagy zenekedvelő és zeneértő volt és saját, valamint tanítványainak énekét nemzetiszín szalagon füg-gő mandolinján kísérte.

Bretz, Benczúr Gyulában, fel-tűnő rajztehetsége mellett nagy zenei hajlamot is fedezett fel és hegedűtanulásra biztatta. Neki köszönhette Benczúr Gyula, hogy a hegedűjátékot oly szép tőkélyre vitte, hogy a klasszikus mesterek kamarazeneműveit, szonáták, triók és kvartettekét játszhatta és él-vezhette.

Meg kell még említenünk a leg-régibb tanítók között Herrmann evangélikus tanítót, kiről édesanyám, Loósz Józsefné Benczúr Vilma úgy nyilatkozott, hogy ki-tűnőség és valóságos fogalom volt a helyesírás és fogalmazás oktatásában. Az ő korában elismert dicséret volt, ha valaki Herrmann tanítványának vallhatta magát.

Generációkat nevelt a nagy-

multú evangélikus iskola és hosszú évek multán valóságos csapás volt és szívfájdalmat okozott iskolánknak a cseh uralom alatti lassú haldoklása és megszűnése. És most ujjongva üdvözöljük iskolánk újjáéledését. Buzgó imánkban a jó Isten áldását kérjük virágzó gyarapodására és régi, magas színvonalának elérésére.

Család - iskola - tanító

Sohasem lehet üres szólásmód az az igazság, hogy a család lélekének kell az iskolát, az iskola lelkének a családot melegíteni.

A társadalom összejtje a családot. Valahogy úgy érezzük, hogy egyedüllet, a csendes órák, az élet elkezdése, folytatása és bevégezése a családban játszódhatik csak le.

A férfi a nőben, a nő a férfiben keresi azt az élettársat, kivel egy életet összhangzatosan leél. Összhangzatos életből jön létre a szilárd erkölcsi és vallási alapon nyugvó család. Ahol az erkölcsi és vallási alap megtalálható, ott az élet megpróbáltatásaiban is születnek új életek, mert érzik a szülők, hogy a gyermek az a keret, mely a család biztos folytatását jelenti és megadja a családban a jelentős apa és anya elnevezést.

Szép a természet, a nagy mindenség ezer csodája, de a legszebb kép a gyermekeivel fardozó és nevető, hozzájuk szeretettel lehajló édesanya képe. Ennek a lehajló szeretetnek számos szellegintése bontogatja ki a gyermeki lélek bimbait: a jótulajdonságokat. Nyeseget, megfőkezi azokat az önző erőket, melyek a fiatal teremtésből előbuggyannak.

Az a nő az igazi édesanya, az az igazi édesapa, aki ezeket a rejtett hibákat ki tudja keresni, hámozni. A jókat növeszti, az ártalmasakat elfojtja, vagy kellő formában orvosolja. Nem hagyja gyermekét magára, hanem tanácsadóul áll mellé és sok szerepvel támogatva fejleszti ki benne az emberebb magyart, a vallásosabb evangélikus keresztyént. Elméletben az a szülő nevelhet, aki ismeri a gyermekkel kapcsolatos lelki és nevelési tényeket és ezeket helyesen be tudja állítani a nevelés szolgálatába. Isten gyakran hajlamot, képességet ad a szülőknek, különösen az anyának, hogy gyermekét fölnevelhesse. Bizonyos fokig ez az örökös megtalálható majdnem minden állatnál is. Minden anyaállat félti, ápolgatja, tanítgatja kicsinyét egészen addig, míg az ön-ellátásra képessé nem teszi. Ez az állatnál állati ösztön, amit Isten oltott beléjük. Sajnos, sok szülőnél is így és eddig tart az ú. n. nevelés. És itt a nevelés az ellátás fogalmában csomósodik. De Isten az embert mint a teremtés koronáját magasabbrendű nevelési elvekkkel láthatja el. A szülőnek gyermekét Istennek tetsző életre és az emberek között be-

csületes megállásra kell nevelnie. Ez isteni szikra, mely az Ő képe, hasonlatosságára nevel. Ez a nevelés pedig nem a testtel való törődésből, hanem a lélek céltudatos fejlesztéséből áll. Ezek szerint az lehet nevelő, vagyis szülő, aki tisztában van a nevelés elemi törvényeivel. Mivel pedig a gyermek egész élete, elengedhetetlenül szükséges a szülő nevelővé való felkészülése. A szülőnek sok építő munkát kell végeznie gyermeke testi-lelki kifejlődése érdekében. A szülő rakja le többek között gyermeke lelkébe a rendszoktatás, kötelességteljesítés, a tisztaságtérzés alapját. Amelyik gyermek — ha kezdetben talán öntudatlanul is — megérzi és lassan megérti, hogy kötelességét teljesíteni, tisztaságot, rendet szeretni lehet és kell, ott a szülők gyermeküket a legbiztosabban vezették rá az élet útjaira.

A szülők állandóan kísérik figyelemmel gyermekeik minden mozdulatát. Vigyázni kell azonban arra, hogy a gyermekben az önállóságot el ne nyomjuk. A túlzott engedékenység is mindig megbosszulja magát. A nevelés tehát azért nehéz és sokszor eredménytelen, mert Isten teremt. ményeivel, lelkekkel állunk szemben. Ha csak testet kellene a szülőknek gondozni, ellenőrizni, akkor könnyű lenne feladatunk. Csak egész lélek nevelhet lelket! Itt van éppen a család legszébb és egyben legnehezebb hivatása. Olyat nevelni, aki minden tekintetben a szülők kívánalmainak majd megfelel. Nehéz és hosszú lenne ezen a helyen a nevelés apró részleteivel, fogásaival foglalkozni, csak annyit: amely családban istenfélő, nemesen egy-

szerű szülők nevelik a gyermeket, figyelve annak testi-lelki ki-formálódását, abban a családban van lélek. A jó szülő szívesen vesz tanácsokat, örömmel veszi tudomásul, ha gyermekével foglalkoznak és fáradoznak s teljes bizalommal vezeti el a következő nevelőhöz, a tanítóhoz az iskolába. A gonddal, szeretettel és lelki melegséggel nevelt gyermek beviszi a család melegét az iskolába. Alkalmadtán ki is önti s ilyenektől melegszik az iskola. Az a gyermek, ki a szülői házban komoly életnevelést kapott, nem fél átlépni az iskola küszöbét, mert tudja, hogy az iskolában váró nevelők a szülőket fogják helyettesíteni. Óh, de sok gyermeket nem így indítanak útbá!

A hivatását átérző tanító korán felfedezi a gyermekben a családból hozott jótulajdonságokat, a szeretetet, a lelki melegséget és sok-sok más egyebet, de sokszor ennek ellenkezőjét tapasztalja a nevelni igyekvő tanító. Lélekkutató csákánya többször a közöny, érdekhajhászás, pénzkuporgatás, dőzsölés, szertelenség, családi perpatvar, házastársi gyűlölet kemény és mozdíthatatlan szikláiba vágódik. Családlátogatás és szülőismeret nélkül is felfedezi a tanító oly dolgokat, amiket a szülők esetleg titkolni szeretnének. Megpróbál a tanító sokszor kapcsolatot keresni a szülők-

FÖRSTER GUSZTÁV

szén- és kokszereskedés
szállítás és beraktározás

KASSA, Kazinczy-utca 2
Telefon: 20-35

kel, hogy az égető problémákat megbeszélje, de sokszor a teljes nemtörődömség, közöny, a tanítóval szemben fennálló érthetetlen ellenszenv elnémitjék a gyermekével szemben fennálló isteni elkötelezést. Hátha csak rosszindulat vezérli a tanítót gyermek megbírálásában. Talán szégyenségem az oka, hogy gyermekem különkül járatom gyermekemet, mint bármelyik szülő. Miért háborgat folyton a tanítód?

Ilyen és még sok-sok más vádak röpködnek a tanítókhoz, amikor a reá bízott gyermeket a legjobbnak, tisztábbnak, pontosábbnak, rendesebbnek, igazmondóbbnak, lelkiismeretesebbnek, nem elbizakodottnak akarja látni. Nem gondolhatja egyetlen szülő sem, hogy anyagi vagy egyéb földi apróságok, társadalmi rangok stb. közrejátszanak a gyermek lényének megismerésében. Hozzáink bármikor bizalommal fordulhatnak a gyermekek, mert az iskolában szülők helyett a tanítók adják meg felmerülő kérdéseikre a kellő választ. Milyen más lenne nevelési eredményünk, ha a szülők nem mumusként emlegetnék az iskolát tanítójával együtt, hanem szeretettel beszélnének arról az iskoláról, hol egykor ők is tanultak.

Így iskolánk is tényleg örömmel és szeretettel várja az ilyen szülők drága kincsét: a gyermeket. Valláserkölcsi egyéniségünk

Dr. FÖRSTER LAJOS

a Magyar Általános Köszénbánya Része-
vénytársulat, a Szénárúsító Részevénytársaság s belföldi kocszművek
vezérképviselete

fa-, szén- és kocszkereskedés

Kassa, Kazinczy-u. 2 - Tel.: 31-62

minden értékét belevetjük iskolánkba, hogy a reánk bízott gyermek s gyermekéért aggódo szülő megtalálja azt a helyet, hová örömmel küldheti gyermekét. Sok szülő az iskolábiratással levetni véli azokat a nevelői terheket, melyek reá mint elsődleges nevelőre hárulnak. Akkor is hibázik, mikor nem találja meg a nemes kontaktust otthon és iskola, szülő és tanító között. A legtöbb rosszulsikerült nevelésnek ez az indító rugója. A családnak és iskolának mindig karöltve kell járnia. Mit akar a tanító? Csak fontos tényként emeljük ki: a gyermek lelkébe mélységes vallásos érzületet, hazaszeretetet, kötelesség-érzést, rend. és tisztaságérzést; kemet a többiek megvetik, tanítója sem szereti?... Bizonyosan fáj tanítónknak a jómódunk, meg egymás megbecsülését, idősök és feljebbvalók tiszteletbentartását akarja oltani. Ezen vezérelvek szerint történő nevelve-oktatás váltja valóra azt az igazságot, hogy „a család és iskola az emberiség neveltetésének létalapja.”

Ne keresse a szülő állandóan az iskolában a tanítóban a hibát, hanem talán ő mint szülő és édes gyermeke is hibázhat. Sokszor a szülő az elfogult szeretetből kifolyólag többre értékeli gyermeke megbízhatatlan bejelentéseit, mint a tanító szavát. A szülői elfogultság a legnagyobb ellensége a gyermeknek. Vannak szülők, akik nem hiszik, hogy gyermekük nem tud semmit az iskolában — pedig otthon „sokat” tanult. Olyanok is vannak, kik a tanító konkrét tapasztalatait, megállapításait akarják megcáfolni. Ilyenkor a tanító kötelessége az igazság mellett állni, aki mindig igyekszik a tiszta valóság alapján dönteni. Így érthető meg,

hogya a gyermeke után nem érdeklődő, vagy a gyermeke minden szavának hitelt adó szülő nem tudja megérteni a tanító osztályozását sem. A tanító teljesen tisztában van minden gyermek testi-lelki tulajdonságaival és világosan áll minden osztályzó tanító lelki szeme előtt még iskoláinak elvégzése után jó néhány évig a gyermek. A lelkiismeretes munkát végző tanító soha nem szokott lelkiismerete ellen cselekedni.

Röviden összefoglalva, a hivatásának élő tanító egyetlen célja a családból hozott értékek megtartása mellett felépíteni azt a sziklaszilárd várat, melyet számtalan nagy emberünk éppen az elemi iskolának s éppen az evangélikus elemi iskolának tulajdonít. De minthogy akkor is csak az igazi családi nevelésre építhettek elődeink, most mi is csak a családban szeretettel és igen nagy hozzáértéssel nevelt gyermekekből alakíthatunk testi-lelkiekben erős evangélikus gyermekeket. Nem az iskolának tesznek jót vagy rosszat a szülők, nem a tanítónak ártanak, ha az iskolát vagy tanítót különösen gyermekeik előtt ledorongolják, hanem csakis vérükből kihajtott utódjaiknak: a gyermeknek. Minden szülő magának nevel gyermekeket és minden gyermek előbb vagy utóbb a szülő szemére veti a rossz nevelés eredményeit.

Fontos követelmény tehát, hogy a család álljon szoros kapcsolatban az iskolával, tanítóval, vele minden, a gyermekével kapcsolatos dolgot megbeszéljen. Ne sajnáljon soha fáradságot a szülő gyakran érdeklődni gyermeke fejlődése iránt. Végezzon csendes figyelőszolgálatot, — gyermeke

jövője függ tőle. Jól tudom, minden családnak nagy ma a terhe, sok a gondja, de nagyobb lesz csalódása, ha gyermekéből a társadalomnak kiközösített alakja válik. Sok, előre nem látott gondal, bajjal kell megküzdenie, de minden fáradságért kárpótol bennünket gyermekünk boldogulásának és boldogságának tudata. Ez pedig mindennél többet ér. Hány anya sír gyermeke boldogtalansága felett, és hányan visszahoznák az elrontott nevelési időt, hogy hibáikat kijavítva, erősebb gyermekeket adjanak az életnek. A helyes irányú nevelésnek jelentős követelménye tehát, hogy a szülők amennyire lehet, álljanak mindig gyermekeik mellett. Nemcsak akkor, amikor kicinyek, hanem mindaddig, amíg együtt élnek, talán még azután is. Nem azért, hogy megkössék önállóságukat, hogy szabadságukat korlátozzák, hanem hogy óvják és védelmezzék az élet ezer nyi alakban jelentkező kísértései ellen. Együttlétük minden percét használják fel arra, hogy gyermekeik számára tiszta, fertőzéstől mentes levegőről gondoskodjanak. Ez által minden nemesnek, jónak csiréit a gyermek lelkében felkeltik és beleplántálják. Minderre pedig leghivatottabb az édesanya és apa, az iskola, nemeslelkű tanítóival.

A feladatok azonosak, közösek: a jövőendő emberét formálják mindketten. Ha ezt a hivatást hiven és kölcsönös megértéssel betöltjük, szülők és tanítók méltók leszünk Isten szeretetére, az emberiség és haza becsülésére.

Imolai Zoltán

a kassai evang. elemi iskola tanítója

Pénzügyi helyzetünk

sajnos nem rózsás. Az 1942. évre vonatkozó zárszámadás szerint bevételeink ugyan emelkedtek, ezzel szemben azonban kiadásaink is jelentősen növekedtek úgy, hogy a zárszámadás a kiadási tételeknél jelentős többletkiadást tüntet fel a múlt évi költségelőirányzattal szemben.

Ennek oka az általános helyzetben, árdragulásban és abban keresendő, hogy a mai háborús helyzet és állandó emelkedő irányzatot mutató árak mellett költségelőirányzatot nemhogy egy teljes évre, de realisan talán egy hónapra sem lehet pontos összegekkel megállapítani.

Többletkiadásaink a zárszámadás adatai szerint a személyzeti járulékok és ezzel kapcsolatban a betegsegélyző, nyugdíj stb. járulékok kormányrendelettel történt felemeléséből, iskolaépületünk előre nem látott javítási költségeiből, az iskolaépület tetőzetének teljesen újbóli fedéséből, a tárgyi kiadásoknál pedig az anyagárak állandó emelkedéséből állottak elő.

Ezekkel a tételekkel természetesen az év elején előre számolni nem lehetett. A pénzügyi bizottság minden egyes kiadási tételt alaposan felülvizsgált, s csak a múlthatatlanul szükséges és elkerülhetetlen felemelésekhez járult hozzá, de ezekhez is, csak a lehetőség szerinti legkisebb mérvben.

Örvendetes tünet a kiadások szaporodásával szemben mindenestre az a tény, hogy egyházközségünket terhelő régebbi adó- és egyéb tartozásainkat sikerült rendeznünk.

Jövő évi költségvetésünket az

Egyháztanács letárgyalta és elfogadta. Sajnos, ebben ismét oly tételek is szerepelnek, amelyek előzetesen számításba vehetők nem voltak. Itt csak az óvóhelyek elrendelt építését és berendezését említsem fel, amely tételek jövő évi költségvetésünket jelentősen megterhelik. Újabb nem várt adók kivetése is történt, amely tételek fedezetéről szintén gondoskodnunk kell.

A felmerült és előrelátható többletkiadások fedezése csak adóemelés útján történhet. Ez mindenesetre nem kellemes, de viszont elkerülhetetlen. Csak arra utalok, hogy összes közületeink, társadalmi egyesületeink, de az ügyvédi, orvosi és mérnöki kamarák is kénytelenek voltak az ország egész területén tagdíjaikat fölemelni.

Az elkerülhetetlen egyházi adó felemeléssel szemben azonban utalnom kell arra, hogy jövő évi költségvetésünkbe felvettük már elemi iskolánk fenntartási költségeit is. Ez is elkerülhetetlen volt, mert hiszen az iskola céljaira szolgáló önkéntes adományok és ezek megajánlásának rendszere a jövőre fenntartható nem volt, s ezen az úton elemi iskolánk szükségleteit törvényszerű módon nem biztosíhattuk. Az adófelemeléssel tehát egyháztagjaink e címen történt külön megterhelése megszűnik, úgy hogy végeredményben az adófelemelése teljes összegében ilyennek nem is tekinthető.

Egyházunk tagjait ezúttal csak arra kérem, fizessék pontosan és mielőbb a reájuk kivetendő adót, ha lehetséges és aki teheti, az fizesse le az évi adóját egy ösz-

szegben, vagy legalább is ne apró részletekben. Ezzel Egyházunk pénzügyeinek intézését is jelentősen megkönnyíti, de megkönnyíti terheink időbeni kiegyenlítését is, amivel sok tételnél kamatban, esetleg költségekben nyerünk.

Az egyházi adó beszédésének rendszerét pénzügyi bizottságunk

A kassai evangélikusság története

Irta és a kassai rádióban 1942 december hó 28-án felolvasta

MOHR GEDEON
lelkész.

A mohácsi vész nemzetünk történetében az egyik legszörnyűbb csapás. 1526 nemcsak királyától, az ifjú II. Lajostól fosztotta meg az országot, hanem önbizalmától, építő, élniakaró lendületétől is. A mohácsi vész halálos rést ütött Nagy Lajos és Mátyás, az igazságos, egységes birodalmán. De még nagyobb baj volt, hogy a nemzet lelki ereje is megrendült. Úgy látszott, hogy az ugyancsak ifjú Mária királyné rokonszerves, törekény alakjának gyászabborulásával, háromfelé marcangolt testével az egész ország is kilátástalan jövő sötét tehetlenségébe vész. Hogy ez nem így történt, abban nagy szerep jut a reformációnak.

1531 tavaszán érkezett Kassára Dévay Bíró Mátyás, a magyar Luther. Ez az izig-vérig nagy magyar megjárta Wittenberget. Lutherrel és Melanchtonnal kapcsolatba jutott. Hitében megerősödve, lelkiekben felfegyverkezve nemzete és hazája iránt érzett nagy szeretetével tért onnan vissza, hogy itt is hirdesse az

teljesen új alapokra fektette, amivel megkönnyítjük a beszédést, az ellenőrzést, de egyháztagjaink részére az adók befizetését is. Reméljük, hogy ez a fáradozásunk nem lesz hiabavaló, s egyháztagjainknál megértésre fog találni.

Dr. FARKAS JÓZSEF,
a pénzügyi bizottság elnöke.

Isten kegyelmi üzenetét. Kassára rövid budai tartózkodás után érkezett. Magyar nyelvű prédikációira a nép csak úgy özönlött a nagytemplomba Kassa népe és a környékbeli jobbágyaik magyarsága. Azonban Dévay rövid ideig maradt a városban. Ugyanez év nov. 6-án Ipolthfi szepesi kapitány Szalaházy Tamás egri püspök közbenjöttével és egy Szövedy Gergely nevű ferencesnek Fáber útján a királynál tett feljelentése alapján a király rendeletére őt Pekry Lajos huszárjaival elfogatta és előzetes bebörtönzés után Faber bécsi püspök elé vitte.

Dévayt a város népe annyira megszerette a rövid félesztendő alatt, hogy a prédikátor elfogatása és elhurcoltása után elkecsereedésében nyiltan is lázongani kezdett Szalaházy Tamás püspök ellen, aki Ferdinánd király kancellárja volt és így az egészet az ő sugalmazásának tulajdonították. A város ezzel a magatartásával világosan kimutatta, hogy a multtal szemben félreérthetetlenül az Evangélium ügye mellé állott.

Ettől az időtől számítjuk tehát a kassai evangélikus egyház történetét. Az egyházi életnek viszont középpontja a templom. Templomainak birtoklása szerint városunk evangélikusságának története három korszakot mutat. 1531-től 1687-ig rövidebb megszakításokkal a nagytemplom birtokában vannak, 1687-től 1816-ig a város falain kívül épült fatemplomokban tartják istentiszteleteiket, 1816-tól napjainkig az új Kossuth Lajos-utcai templomot használják.

Első korszak. 1531—1687.

1531-től a Dóm és a mellette lévő kistemplom az evangélikus istentiszteletek színhelye. Az istentisztelet, miként ez a wittenbergi reformáció lényegéből folyik, a mise több latinnyelvű énekes elemét megtartotta, több folyóbeszédben gyakorolt elemét pedig nemzeti nyelven tartalmazta. Fő alkotó eleme azonban a nemzeti nyelvű prédikálás. Pethew János magyar prédikátor 1559-ből megmaradt híványa mindezeket részletesen írja elő. A magyar prédikátor legfőbb kötelességévé azonban azt teszi, „hogy Krisztus parancsa szerint pontosan és híven hirdesse a templomban az Evangélium tiszta és igaz tanítását.”

A nagytemplomban az evangélikus istentiszteletek a városi tanács irányelvei szerint mind a század végéig zavartalanul folyhattak. Az új század azonban új aspirációkat hozott magával és ezek a templom birtoklásáért 87 esztendőszünetes küzdelmet eredményeztek.

A törökök 1596 október 11-én elfoglalták Eger várát. A hontalanná vált káptalan számára új

lakóhelyül az 1597. évi 38. tc. Kassát jelölte ki a város szabadságának épségben tartása mellett. A káptalant csakhamar a jezsuiták is követték. És ámbár köztudomású volt — éppen Possevino Antal jézustársasági atya levelezéséből, aki 1583 szeptemberétől diplomáciai küldetésben négy hónapot itt töltött —, hogy a polgárság, a tanács, a szepesi kamara tisztviselői karának túlnyomó többsége, valamint Rueber János főkapitány is a reformáció buzgó híve, — Rudolf király 1603 november 11-én Prágában rendeletet bocsátott ki, amelyben felszólította a városi tanácsot, hogy Barbiano Belgiojoso János Jakab akkori főkapitánynak szavára a nagytemplomot a hozzátartozó magyar kistemplommal, teljes felszerelésével együtt, egészen és sértetlenül, minden ellenkezés nélkül az egri káptalannak adja át.

A városi tanács az ugyancsak evangélikus vallású főbíróval, Bocatus-szal nem volt hajlandó a rendeletet teljesíteni. Csak 1604 január 7-én adták át a templom kulcsait, amikor a főkapitány ágyúit irányította a tanács házára. A főkapitány erőszakos cselekedetével nem érte be. A város 28 környékbeli jobbágyközségét elvette, az evangélikus lelkészeket kiűzte és az evangélikus istentiszteletet betiltotta. Mindezt a városi tanács nem nézhette tétlenül. A következő hónapban Pozsonyban tartott országgyűlésen erőteljes visszhangot váltott ki a főkapitány cselekedete. Ámde Rudolf nem szolgáltatta ki megvádolt generálisát. Az üggyel az országgyűlésen hozott 21 tc. nem is foglalkozott. A király pedig

nyíltan kimutatta, hogy az ország jogai őt távolról sem érintik. Az országgyűlés törvényeihez önkényesen még egy 22-iket csatolt és itt a régi, mult századból származó eretnekellenes törvényeket megerősítette. Ezenkívül meghagyta az országgyűlésnek, hogy többé vallási kérdésekkel ne foglalkozzék.

Ezzel nyilvánvalóvá lett, hogy az ország és benne a városok jogaitak egymagukban kénytelenek megvédelmezni. Az evangélikus Kassa jogait világi és egyházi fejedelmek egyaránt több ízben is elismerték. Az 1548. évi 5. és 6. tc. rendeleteket hozott a vallás ügyében. Kifejezetten hagyták meg ezek a törvények, hogy minden oldalon el kell távolítani az eretnekségeket. Megjelölték a püspökök hatáskörét, kiemelték az iskoláztatás fontosságát. Az anabaptisták és szakramentáriusok birtokainak elkobzását, nekik maguknak pedig a száműzetését is elrendelték. E törvények végrehajtását az északi megyékben is királyi biztosok eszközölték és felülvizsgálták a vallási viszonyokat. Az északkeleti városok ekkor Eperjes ösztönzésére Stöckel Lénárt hírnemes bártfai iskolaigazgatót bízta meg azzal, hogy közös hitvallási iratot szerkesszen számukra, melyből kitűnik, hogy a törvényesen el nem marasztalt ágostai hitvallás alapján állanak. Stöckel a felhívásnak eleget tett. A változatlan ágostai hitvallás alapján, annak szerkesztőjét Melancthon Fülöpöt követve, aki Ribini szerint ez időben nemcsak Németország, hanem Magyarország tanítómestere is, az anabaptistákkal és szakramentáriusokkal szemben élesen meghúzta a határvonalat és olyan hitvallási

iratot készített, melyet az öt északkeleti evangélikus város tanácsai egyértelmében — mint hitüknek hű lerögzítését — aláírhatták. Az öt város: Kassa, Eperjes, Bártfa, Lőcse, Kiszzeben. A királyi megbízottaknak 1549-ben nyújtották át ezt az iratot, mely rendeltetése szerint a „Confessio pentapolitana” nevet nyerte. A királyi biztosok jóváhagyták a hitvallást. Ferdinánd 1558-ban megjegyzés nélkül tudomásul vette. 1560-ban az egi püspöknek nyújtották át. Ugyanez évben Oláh Miklós érsek is tudomásul vette. Az evangélikus Kassa tehát jóváhagyott Confessió-jával jogokra támaszkodott. Azonban jogait kiváló főbírája, Bocatius révén sem tudta a törvényes helyen, az uralkodónai, érvényesíteni.

Így hát nem maradt más hátra, mint hogy a nemzeti és vallási szabadság mind egymásba illőbb területeit az értük folytatott hősi küzdelemben védjék meg. Így fűződik elválaszthatatlanná a következő évszázadban a kassai evangélikusság története a szabadságharcok ügyével.

Még a nagytemplom elvételek évében, 1604 október 30-án Lippay Balázs birtokába veszi a várost urának Bocskay Istvánnak nevében, aki ez év december 11-én ünnepiesen vonult be a városba. Mind a nagy-, mind a kistemplomot azonnal visszaadta

HORVAY ANDRÁS

úri szabó

Kassa, Luther-u. 25

Elfogad javítást és vásárlást!

az evangélikusoknak. Mind ő, mind Bethlen Gábor több évtizedre biztosították az evangélikus vallásgyakorlatot.

Bocskay fejedelemségével a városban az evangélikusság fénykora kezdődött. A neves városbíró, Bocatius és a kassai magyar pap, Alvinczy Péter bizalmasa Bocskaynak is, Bethlennek is. Bocatius a fejedelmek több ízben sikeresen eljáró diplomataja és külföldi követe. Alvinczy pedig a város hitegységének őre. Írásai, vitairatai ennek érdekében készülnek. Mélységes, Istenbe vetett bizalom és törhetetlen, bensőséges hit jellemzi egyéniségét. Megindítóan szép ránkmaradt végrendelete, amelyben lelkét Istennek ajánlva magasztos szavakkal jelenti ki, hogy a hitegység érdekében hozott engedményei ellenére is mindenkor az ágostai hitvallás hűséges követője volt.

A két fejedelem örökébe I. Rákóczi György lépett. Buzgó hitvesével, Lórántffy Zsuzsannával 1644-ben a húsvéti ünnepeket Kassán töltötte s ez alkalommal március 27-én megszervezte a református egyházat és ezen a napon tartotta meg itt az első református istentiszteletet. Ennek az egyháznak udvaruk tagjaiból, kíséretükből került ki a hívőserege. Ezért nyerte az „aulica ecclesia” nevet. Lelkésznek Czeglédi Istvánt tette meg és saját

magánvagyonából rendelt neki fizetést.

A 17. század közepén fordulóponthoz érkezett el a város belső élete. Az 1647-ik évben szentesített törvény értelmében a várost is utasították, hogy „a catholica és helvetica confession levők részére templom, iskola és papi, illetve prédikátori házak részére illendő, alkalmas és elegendő helyeket jelöljön ki.” 1657-ben Kisdy Benedek egri püspök megalapította a kassai Akadémia, amelyet I. Lipót egyetemi rangra emelt. Néhány évvel később 1666-ban viszont a Felsőmagyarországi evangélikus rendek az eperjesi főiskolát állították fel.

Az evangélikus élet egén azonban csakhamar borús fellegek gyülekeztek. A Wesselényi-féle titkos szövetség, melynek tagjai ugyan nagyobbára katolikusok voltak és nemzeti célokat tűztek maguk elé éppen a szégyennel teljes vasvári béke visszahatásaként, felfedeztetése után a hazai protestáns lelkészek ellen megindított üldözést eredményezte. 1671-től 1674-ig több ízben is ülésezett Pozsonyban egy e célból alakított véstörvényszék, mely százsámra idézte meg és börtönözte be a protestáns lelkészeket. Akiket pedig közülök a kínvallatások meg nem törték, azokat gályarabságba hurcolták a nápolyi vizekre. A Wesselényi-féle titkos szövetség fejeit kivégezték. Maga I. Rákóczi Ferenc is csak úgy menekült meg ettől a sorsától, hogy édesanyja Báthory Zsófia 200.000 magyar forintot fizetett le váltságul.

A megtiport ország, melynek nagy része török hódoltságban élt, epedő sóvárgással várta azt, aki hősi kiállással visszaállítja

Magyar Leszámítoló- és Pénzváltó-Bank

kassai fiókja
Fő-utca 53

Telefon: 30-60 és 30-61

északon és keleten a töröktől meg nem szállt területen Bethlen Gábor dicsőséges korszakát. És 1680 táján a bujdosó, szétzüllött magyarok meg is találták vezérüket. Izzó vérű, hódító külsejű és vakmerő ifjú hívó szava hőmpölygött végig a magyar végeken. A daliás, lobogó szemű, fiatal, alig 20 éves nemeszt zúgó lelkesedéssel választották meg vezérüknek a Boroszlón egybegyűlt hadak. Gróf Thököly Imre egyetlen vakmerő vállalkozással hatalmába kerítette a Felvidéket egészen a Garamig. 1682-ben Kassát is elfoglalta. A polgárság szabadítójaként üdvözölte az evangélikus fejedelmet. A nagytemplomot I. Lipót 1671-ben elvételte volt az evangélikusoktól. Most ismét visszanyerték. Maga a fejedelem is ide sietett győzelmes bevonulása után hálaadó istentiszteletre. 1682 aug. 17-én ment ez végbe. Az ígét a fejedelem udvari papja és táborigényelő, Lippóczi Miklós hirdette emelkedett, boldog lélekkel. Ez a prédikáció fennmaradt az utókor számára, melyet legutóbbi őszi értesítőnk ismertetett.

Amde a verőfény, melyet Thököly Imre derített a városra, nem sokáig tartott. 1685-ben szerencsecsillaga már le is áldozott. A legdicsebb helyről a legszomorúbb helyre: számkivetésbe került. A messzi idegenben egyetlen vigasza az lehetett, hogy elaggottan, elgyöngülten — bár akkor sem élemedetten — még értesülhetett mostohafiának, II. Rákóczi Ferencnek első diadaláról.

Thököly Imrével zárul le a kassai evangélikusság eseményekben, alkotásban, hitben és hűséges kiállásban gazdag első korszaka. A benne szereplők ki-

törölhetetlenül irták nevüket hazánk történetébe. Tanítók: Batizi András, Sepsí Csombor Máté, papok: Dévay Bíró Mátyás, Pethew János, Huszár Gál, Alvinczy Péter, városbírák: Keviczky János, Bocatius, Feja Dávid. Ebből az evangélikus korból maradt reánk 1628-ban az evangélikusok által kedvelt renaissance-izlésben épült Orbán harangtorony.

Második korszak. 1687—1816.

Az új korszak kegyetlen megtorlással kezdődött. Karaffa császári generális Eperjesen vérfürdőt szerzett. Kegyetlen vérengzéssel és kínzással pusztította el a magyarok és az evangélikusok legjobbait. Köztük Kassa város akkori főbíráját is, kuruc Feja Dávidot. A vád ellenük az volt, hogy Zrinyi Ilonával, Thököly hőslelkű nejével, állanak kapcsolatban, aki Kassa elvesztése után is még két évig védelmezte Munkácsot, a szabadságharc utolsó menedékvárát.

A főbíró lefejeztetése jelképesen vezette be az új korszakot. Az evangélikusság mintegy polgárjogát veszítette el a városban. Az akkori város falain kívül lévő mai Forrás-utcai temető helyén, kényszerülték rá, hogy Isten házáat építsenek. Ezt azonban fánánál maradandóbb anyagból nem tehették. Így három kisebb méretű fatemplomot építettek a három nemzetiségű hívek részére. Ugyanoda iskolát és paplakot is emeltek. A helybeli reformátusokat ugyanez a sors érte. Az 1652-től felépített és a Mészáros-utcára néző templomukat elveszítették, akárcsak az evangélikusok a nagy. és kistemplomot. A város falain kívül ők a Szepsi-út mellett emeltek ugyancsak fatemplomot.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem-sége egy időre, még részben helyreállította az eredeti állapotokat, amennyiben Kassára való bevonulása után a kistemplomot átadta az evangélikusoknak. Azonban az 1711. évi szomorú békekötés, amely a második fejedelmet taszította immár számkivetésbe, egyúttal az utolsó reményeket is szélnek eresztette.

Ilyen körülmények között nem csoda, ha az evangélikusság korábbi helyzetét elveszítette. Sőt az a csoda, hogy egyáltalában megmaradt. Sok-sok zaklatás, hátrányos elbánás és üldöztetés jellemzi ezt a korszakot.

Ennek ellenére az Evangélium éltető ereje őrizte meg az egyházat. A kisemmizettség korszakában is jelentős férfiak képviselték az evangélikus életet. Ezek közé tartozik kisviczai Viczay József, a magyar egyház felügyelője, aki 1746-ban született és 1810-ben halt meg. Életrajzát Kazinczy Ferenc írta meg és a felsőmagyarországi Minervának 1827. évi 1. számában közölte is. „Kisviczai Viczay József Torna vármegye és Kassa szab. kir. város rendes orvosa” — írja Kazinczy — „szerencsés gyógyításai, kötelességének hű teljesítése, számtalan jótétei betegek körül, melyek szinte a vesztegetésig mentek, kevés hónapok alatt oly hírbe hozák, amit mások minden nagy érdemek mellett egész életökben sem tudnak megszerezni. A városnak akkor még csak két orvos vala; most csaknem minden egyedül Viczay által kívánt gyógyíttatni. Pitvara korán reggel óta nyolcig tömve vala azokkal, akik segélyét kívánták. Akkor elkezdé kerengését, mely szinte délig tartá. Háromkor újra kezdé azt; hatkor

rendesen kertjébe vonta magát s az estét barátságának szentelé. Most még egyszer járta be nehezebb betegeit, ki a legtávolabb külvárosig, oly hűséggel a legszegényebb viskóba, mint a leggazdagabbak palotáihoz s akkor éjfélig tanult s újra írta betegeinek lajstromát az utcák szerint, hogy valakit ne felejtson. S ezen rendében megmarada napjainak végéig, mert az ő betegeinek száma, azért, hogy itt megszaprodának az orvosok, soha meg nem fogyott. Viczay a Lutheránusok temetőjökben akara elta- karíttatni, hol nagyatyja, Péter, a Magyar Felekezet Prédikátora s atyja, Josef, Abaujvármegyének és Kassa városának Seborvosa fekszenek. Koporsóját nemcsak az egész Város, de annak minden Hostátjai, sőt a közel fekvő falukból is felgyült háladatos szegény nép nagy számmal kísérte és soha Kassa embert inkább nem kesergett.”

Ebben a korszakban, különösen a kezdetén nagy szükség volt az egyházhívek nemes adakozására. A belvárosi templomokkal együtt minden felszerelését is elveszítette az evangélikusság. Ezek pótlására indult meg az adakozás. Ezek között említésre méltó az 1690-ből fennmaradt aranyozott ezüstkanna, több más templomi edény mellett. A kanna fülén ez a felirat olvasható: „Pattyantus János — Vas Erzsébeth Adták Isten Dicsőségére Anno 1690.” A kanna súlya ezüstben 1 kg és 500 gr.

A század végén II. József türelmi rendelete az egész ország területén módot nyújtott az evangélikusoknak, hogy maguknak a városok belterületén kőből, tornyokkal és harangokkal felszerelt templomot építhessenek. —

Erre a kassai evangélikusokban is kiérett a vágy. 1803-ban legfelsőbb parancsra a város falában a Malom- (Kossuth Lajos-) utca végén új kaput töretett a tanács. Ezzel Musenits József városi mérnök kertje belterületté vált. Az evangélikusok ezt megvásárolták. A külvárosi három fatemplom példájára építhettek volna ismét három templomot. Ehelyett abban állapodtak meg, hogy inkább egy közös; de minden tekintetben — méreteiben és művészi kivitelében is — helytálló és méltó Istenházat emelnek. Ennek a templomnak alapkövét 1806-ban tették le. Az építkezések folyamát és a kiadásokat egy külön Pénztári könyvben örökítették meg. Ebből tudjuk, hogy az építkezés 16 ezer rénusi forintot és a hívek részéről még ingyenes közszolgálatot is igényelt. 1816 augusztus 20-án került sor a templom ünnepies felszentelésére, melyet Jozeffy Pál tiszai püspök végzett. Az egyház anyakönyvei lelkes szavakkal emlékeznek meg arról a boldogágról, mely a hívek lelkét eltöltötte, mikor első ízben kondultak meg az új templom hangjai. Új élet és új korszak indult meg ekkor.

*Harmadik korszak.
1816—napjainkig.*

Az új templom együvé gyűjtötte a város mindhárom nyelvű evangélikusait. Azonban nemzetiségek szerint egészen a 19. század közepéig három önálló egyházat alkottak.

A magyar és a német egyház 1861 február hó 19-én kelt szerződéssel egyesült. Egyesülés után a „kassai ágostai hitvallású evangélikus magyar-német egyház”

nevét vette fel. Vagyonközösség jött ekkor létre és az istentiszteletek nyelvét is vasárnaponként megállapították.

1861-től tehát városunkban két egyházközség gondozza az evangélikus híveket. Ezeket a század végén Budapesten megtartott zsinat I. és II. egyházközség névvel jelölte meg.

Az I. egyházközség mindig elsőrendű feladatának tekintette, hogy iskoláját, melynek első nagy képviselője Batizi András, Dévay Bíró Mátyásnak kortársa, fenntartsa és lehetőség szerint fejlessze is. Így szervezték meg a virágzó elemi iskola mellett a polgári iskolát is, a századfordulón. Sajnos, ez az iskola a cseh-szlovák köztársaság 20 esztendőjének viszontagságai között megszűnt. 1940-ben, a felszabadulás után ismét megnyílt az elemi iskola és ma két tanerővel működik.

Nagy próbát jelentett az I. egyházközségre az említett húsz esztendő. De az egyház vezetősége mindenkor hűséges, bizakodó lélekkel állott a helyén. Lelkészei: Mohr Béla és Greguss Gyula, felügyelői: Zsadányi Róbert, Oszkay Ernő és Gömör János pillanatára sem engedték elhalványodni a nemzeti öntudatot és a jobb jövőbe vetett reménységet.

A vezetők körültekintő gondoskodása és az egyházhívek áldozatos sorsvállalása meg is hozta eredményét. Az egyházközség töretlenül foglalhatta el helyét ismét a szabad hazában. S most az épülő új jövő hajnalán ősi hitével, a diadalmas Evangéliummal néz szembe az új feladatokkal.

Emlékezés

*Kisebb vagyok minden te
jótéteményednél és hű-
gednél, amelyeket szolgál-
dal cselekedtél.*

I. Móz. 32, 10.

Ez éven ünnepeljük a Bethesda fennállásának tízéves évfordulóját. Ezért szeretnék erről a tíz évről röviden beszámolni.

Még 1926-ban, a leánykör megalakulásának évében kezdtek érte imádkozni. Isten csodálatosan felelt rá, mert az adományok évről-évre szaporodtak, úgyhogy 1933-ban megvehettük a telket hozzá, május közepén ketten ki is költöztünk és a hónap végén már 6 gyerekünk volt, egy harmadik munkaerővel! A lehetőség szerint berendezkedtünk. Volt egy kis nyaralónk, mely állt: egy szoba, verandából, szemben vele volt egy kicsiny nyári konyha és külön még egy filagória. Téli szállásnak nem volt alkalmas, így a gyerekekkel együtt kezdtünk imádkozni egy házért. Volt egy kis falusi gyerekünk, aki eddig még emeletes házat sohasem látott, ő tehát egy ilyen — ahogyan ő nevezte — tornyos házért imádkozott. Erre még nem volt pénzünk, mondtuk is ezt neki, de ő megmaradt kérésénél. És tornyos lett a ház!

Több barátunk áldozatkészsége folytán szeptember végén hozzáfoghattunk az építkezéshez. Emberileg lehetetlennek látszott, hogy már e télen benne is lakjunk, de „Istennél semmi sem lehetetlen!” Azért Őhöz fordultunk, mondván: „Uram, te tudod, hogy télen nem maradhatunk itt a gyerekekkel; légy segítségül, hogy elkészüljön a ház!” És Isten meghallgatta kegyelmesen

kérésünket! Csodálatos gyorsasággal haladt az építkezés. A munkások vallomása szerint soha még ilyen kedvvel nem dolgoztak. Az időjárás is kedvezett, úgyhogy december 13-án beköltözhattünk meleg otthonunkba! Legfőbb ideje volt, mert éjjel nagy hóihar kerekedett és reggelre fehér volt minden! Szívünk mélyéből adtunk hálát Istenünknek az első reggeli áhítaton, jó-ságáért.

A nagyobb ház rendbentartásához azonban több munkaerőre volt szükségünk. Ezt a kérésünket is az Úr elé vittük és Ő erről is gondoskodott: már karácsonykor beállt a munkába egy kedves testvérünk!

A mindennapi kenyérré vonatkozólag is megtapasztaltuk az Úr gondoskodó kegyelmét. Valaki figyelmeztetett, amikor beköltöztünk az új házba, hogy igen nagy lesz a kiadás, nem fogjuk bírni fenntartani. Egy pillanatra minket is el akart fogni a félelem, de az újévi ígérel, amely így szólt: „Ne félj, mert én veled vagyok!” újból megerősítette az Úr hitünket. 1934 nyarán volt a ház felszentelése. Akkorra már 14-re szaporodott fel gyermekeink száma. Egy kedves lelkésztestvérünktől ezt az ígét kaptuk azon a napon: „Keressétek először Istennek országát és az Ő igazságát és ezek mind megadatnak néktek!” Ez újabb ígéret volt.

Hamarosan megtelt a ház gyerekekkel, öregekkel. Régiek mentek, újak jöttek, csak egy maradt változatlan: Istenünk kegyelme!

Az évek során sok próbán

mentünk keresztül, különösen a megszállás alatt, amikor cseh szomszédaink nagyon gyakran kellemetlenkedtek nekünk és mindenféle hazugságokkal bajba akartak juttatni. De az Úr kegyelme itt is velünk volt és kiszabadított minden bajból. Többször imádkoztunk is érte, hogy visszakerüljünk édes magyar Hazánkhoz. Milyen nagy volt tehát örömünk és hálánk, amikor a mi kegyelmes Istenünk ezt is megadta!

Jött a háború, megint csak mondogatták, hogy nem fogjuk fenntarthatni otthonunkat. De ott voltak azok a drága ígéretek Isten ígéiben, ezekbe kapaszkodtunk most is és meg nem szegyenültünk! Mert meg van írva:

Gondolatok a csapat 5 éves évfordulóján

Csapatunk az ötödik esztendő küszöbére lépett.

Öt esztendő, milyen hosszú idő, ha előttünk van, milyen rövid, ha visszapillantunk rá.

Elindultunk öt év előtt bizonytalan léptekkel, de erős hittel,

„Odafordult a gyámoltalanok imádsága felé és azoknak imádságát meg nem utálta.”

Kedves emberek szívére helyezte Isten a rólunk való gondoskodást és így el vagyunk látva mindennel, nem szűkölködünk semmiben!

Ha visszanezünk erre a tíz évre, hálás szívvel dicsérjük Istent az ő kegyelméért és hűségéért, nagy, csodálatos szeretetéért, de mélyen megalázkodva látjuk a magunk mulasztásait, hűtlenségeit, hibáit is, úgy hogy még azt sem mondhatjuk, hogy „haszontalan szolgák” voltunk, akik mindazt megcselekedték, ami nekik parancsolva volt.

A Bethesda vezetősege.

bizalommal és lelkesedéssel. És ma kérjük, vajon teljesítettük-e kötelességeinket, haladtunk-e a kitűzött cél felé? Megtettük, ami tőlünk tellett, a legjobb szándékkal, s lelkünk minden vágya az volt, hogy nevel-

A kassai 219. sz. „Alvinczy Péter”-fiúcserekszecsapat f. évi március 7-én rendezett sikeres műsoros estjén.

jen csapatunk imádságos ajkú, dolgoskezü, bizó lányokat, a magyar jövőnek. Cserkészleányokat, nagyasszonyokat. Imádságos ajakkal rebegünk hálát az Egek Urának, mert elhívott bennünket a jó munka végzésére. Felettünk tartotta örökös kezét, megkoronázta munkánkat szent áldásával. Jó munkát vetettünk, jó munkát aratunk. Jó munkát vetettünk akkor, mikorliliomos lobogónk alá álltunk azzal a szent elhatározással, hogy a hazának igazi honleányai és majdán áldozatot szívesen hozó édesanyjai leszünk, a történelmi magyar nagyasszonyok nyomában haladva.

törvénynél. Krisztus szelleme tükröződik benne. Gond és öröm váltakoztak életünkben. Volt úgy is talán, hogy néha egészen elcsüggedtünk és alig tudtuk elviselni a gondokat. De mikor nehéz útkereszteződéshez jutottunk, bizalommal fogtuk meg édesanyánk, vezetőtestvérünk kezét, hogy mikor átérünk, mosolyogva mondhassuk: Köszönjük, itt már egyedül is tudjuk az utat. Lehet, hogy úgy is volt, hogy hosszas gondolkodás, vagy hirtelen elhatározás után összecsomagoltuk cserkészruhánkat haragosan és elindultunk az otthon felé, hogy mindent visszaadjunk. De az utcán eszünkbe jutott a tábor.

A kassai 235. sz. Czobor Erzsébet"-leánycserkészcsapat folyó évi február 28-án szép sikerrel szerepelt.

Közös tábori élményeink még jobban összekovácsolták szíveinket. Nem a különbséget kerestük egymásban — hiszen mindannyian egy atyának gyermekei vagyunk —, hanem a cserkész-eszme által jobb emberré nevelt testvérünket. Előttünk a tíz cserkész-törvény. Kell-e nemesebb,

szébb életszabályozó ennél a tíz Láttuk társainkat, hogy főznek nekihevíelve. Nekem is eszembe jut, hogy egyszer hajnalban, a szép völgyi táborban kifűztem a sátrat, hogy a napsugár majd besurrannahson, ha virrad. Nemsokára vihar jött és én úgy elaludtam, hogy nem hallottam az

esőcseppek suhogását a sátoron. Mikor felébredtem, láttam, hogy valaki befűzte a sátrat és rámenterítette takarómat, hogy meg ne fázzam. Most már tudom, melyik cserkésztestvérem tette, s őket most mind el kéne hagyni. — Hogyha ilyen emlékekre gondolunk, melegen szorítjuk magunkhoz cserkészruhánkat és kinevetjük önmagunkat. Mert egy viselkedés zubbonyt esetleg vissza lehet adni, de a tudást, amit itt szereztünk, a szeretetet, a zengő dalokat nem lehet visszaadni. Magyar lányok, miért nem vagytok mind cserkészlányok? Mindnyájatoknak köztünk a helye. Jöjjetek meghitt otthonunkba és éljétek életeteket a tíz törvény

szerint. Jöjjetek kirándulásainkra. Daltól hangos erdő, mező, berek, merre járunk mi cserkészek? Jöjjetek táborainkba, hol mindenki dalolva végzi a „jó munkát”. Jöjjetek tábortüzeinkhez, ahol a jólvégzett munka után felcsendül ajkunkon az édes magyar nóta. Szegény hazánknak sok, testben és lélekben tiszta cserkészlányra van szüksége: Annyi sorscsapás után reánk vár a Nagy és Boldog Magyarország felépítése.

Isten adjon nekünk erőt és tudást, hogy ezt a feladatot elvégezhessük.

Bullner Jolán

a 235. sz. Czobor Erzsébet
cslcs. családvezetője.

Szepsi evang. leányegyház szórvány a megszállás alatt

Az „Őszi Értesítő” múlt év októberi számában röviden beszámoltam arról, hogy — hogy lett a csécsi evang. leányegyház szórványból, szepsi evang. leányegyház szórvány.

Most szeretném pár szóval változni ezen szórványnak a cseh-szlovák megszállás alatti életét.

Neveket több helyen és pontos időpontot szándékosan nem említek fel, mert hisz ebben a kis történelmi visszapillantásban szereplők még majdnem mind élnek, s lehet, ma már tán egész másképp gondolkodnak s így nem szeretném, ha bárki is találva érezné magát. De a mostani nehéz történelmi idők sem alkalmasak arra, hogy egyes történelmi események felett most bírálatot mondjunk. De az idő közelsége sem alkalmas erre.

Az 1918. évi október havi álamfordulat az egyház beléleté-

ben semmi változást sem hozott, mert hisz mi is a stósi egyházkerülethez tartozván, ezzel együtt a cseh-szlovák területen maradtunk.

1927-ben Finkei Jenő úr gondnokunk elhalálozván, helyébe 1927. év június hó 6. án szerény személyem választatott meg.

Első fontos teendője szórványunknak az volt, hogy istentiszteleteit ne iskolákban, köztermekben, vagy magánházakban tartsa, hanem testvéri egyetértéssel iparkodjék megnyerni az itteni ref. egyház rokonszenvét arra nézve, hogy az istentiszteleteket esetenként az itteni ref. templomban tarthassa meg. Ezt Isten segítségével, mint már a múlt évi értesítőben jeleztem, el is nyertük.

Második feladat az volt, miután az összes kegyszereink egy antik helyből és egy ostyatartóból

álltak, ezt kiegészítsük úgy, hogy kölcsöntárgyakra ne szoruljunk. Ez is elintéztetett úgy, hogy most egy kis szekrényben minden, az istentisztelet céljára szükségesegyszer megvan, sőt a még régi, foszladozó fehérneműkészlet is felfrissített.

Így folyt egyházi életünk csendben, békés együttéléssel, magyar, szlovák és cseh hittestvéreinkkel egészen addig, míg szeretett lelkészünk: Mandel György úr stószai evang. lelkész a harmincas években egészségi okokból nyugdíjba nem vonult.

Helyébe a stósziai szepességi lelkészt választottak meg, kinek installációján a szepesi evang. leányegyház szórvány is, három kiküldött taggal résztvett.

Az új lelkész megjelenésében kedves, jó, intelligens benyomást keltett, azonban azonnal szembeötlött, hogy hiányosan beszél magyarul. Azonban nem várta azt, hogy mi ezt észrevegyük és e fölötti aggodalmunknak kifejezést adjunk, önmaga említette ezt fel, ígérve, hogy iparkodni fog jól megtanulni magyarul.

Sajnos azonban, mi már erről nem győződhettünk meg, mert az évenkénti istentisztelethez mindig Kassáról kért kisegítő lelkészt. Irányunkban való gondolkodását nem ismerhettük meg, de jellegzetes az, hogy egy itt megtartott csehszlovák ünnepélyen, melyen ő is résztvett s amelynek közönsége 96%-ban az itteni és a vidékről berendelt exponált tisztviselő, katona, csendőr, határőr volt, ennek folyamán oda nyilatkozott, hogy itt nem is kell tudni magyarul. Mire szerényen csak azt jegyeztem meg neki, hogy várjon csak egy fél órát, akkor majd meglátja, hogy ez a szerinte sok szlovák — a

cigánymuzsika mellett mind magyar nótát fog énekelni. Úgy is lett! Nem is láttuk azután körünkben soha többé.

Ellenben egyszer csak a harmincas évek vége felé felütötte fejét egy mozgalom, hogy Szepesiben az evang. hitfelekezetenél is, mint a katolikusoknál, legyen szlovák istentisztelet. Bombaként mátyus testvéreinkben is nagy megdöbbenést keltett, mert hisz közöttük egyetlen egy szlovák vagy cseh sem volt. Feltettük a szép egyetértést, ha ez kiéleződik, hisz közöttünk is egykét csehet kivéve mindenik szlovák testvérünk éppen úgy beszélt és írt magyarul, mint jó magunk, hisz mind magyar iskolát végzett.

De hála a jó Istennek mindezt, sok vita és rábeszélés után, el lehetett kerülni s megértetni velük, hogy az ily, igazán érthetetlen kívánság csak az ellentétet élesíti ki. Ennek a konkolyhintésnek később is volt téves hajtása. Erről majd más alkalommal beszélek.

Ezután lassan eltűntek a bajkeverők s lassan elértünk a várvárt visszatérés pillanatához, ránk ütött a fényesen ragyogó meleg magyar nap.

Szepesi, 1943 március 12.

Neupauer Gyula
egyháztanácsos, Szepesi

AZ ÖRDÖG IGÉZETÉBEN a varázslás, spiritizmus, kártyavetés, ráolvasás felől nyújt felvilágosítást Modersohn Ernő lelkész. Kedvezményes bolti ára 3 P. Alig van hely, ahol ne üznének varázslást, ráolvasást. Mennyi baj származok belőle. Hívó ember kötelessége a felvilágosítás és intés. Ezen szolgálatot a legjobban „Az ördög igézetében” című könyvvel tudjuk végezni. Kapható a lelkészi hivatalban.

Iskolánk műhelyéből

Sok szülő csodálkozik azon, ha olykor-olykor megmutatjuk gyermeke jó fogalmazványait. Nem hiszi, hogy a gyermeke írta azokat. Ez azért van, mert az iskolában nincs szülői befolyás, nincs semmi zavaró körülmény, ami a gyermeket alkotó munkájában megakasztaná. A fogalmazás a legnehezebb, de egyben legértékesebb tantárgy az elemi iskolában, mert ebből sok mindenre következtethet a nevelő, főleg az egyén belső lelkivilágát tükrözi vissza. Műhelyünkben néhány dolgozatot közlünk, hogy iskolánkban folyó komoly munkára felhívjuk az iskola pártfogóit, barátait. Olvassák szeretettel ezeket a lélekből jövő kedves sorokat.

Zöldkeresztes nővér egy egészségtani vonatkozású mesét mond a gyermekeknek. Befejezésül szeretné látni munkájának eredményét. Írat velük. És ime, milyen bájos, kedves sorok születnek. (A közölt fogalmazványok még helyesírási és értelmi szempontból nincsenek átjavítva.)

Póstás Jancsi Fogországban.

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy kis fiú, akit Póstás Jancsinak hívtak. Sohasem akart fogat mosni. Hiába mondták neki, hogy mossa meg a fogát, mindig elmulasztotta. Elromlottak a fogai. El kellett menni a fogorvos bácsihoz és kihúzni a rossz fogat. Jancsi bánatában elhatározta, hogy nem marad otthon és elment. Ment nagy országokon át, míg megérkezett egy kapuhoz. Fel volt írva egy táblára: Fogország. A kapuban örök álltak.

Megkérdezte, lehet bemenni? Jancsi bement, látott fogakat, egyikre az volt írva verseny-színház. Ott egy bácsi azt kiáltotta, aki legfehérebbre mossa a fogát, az nyer egy fogkefét. Én nem szeretnék ülni a fogorvos bácsi székében, azért minden nap ápolom a fogaimat.

Borcsiczky Margit
II. oszt. el. isk. tanuló.

A gyermekek sokat beszélnek katonáinkról. Időszerűvé vált egy fogalmazást írni a rokkant katonáról. Beszélgetés közben katonáinkra irányítom a figyelmet. Hol vannak, mit tesznek értünk. Mi történik velük, miért harcolnak? — hangzanak el a kérdések. A gyermekek irányítás mellett elkészítik fogalmazványaikat, melyek a gyermekek hazaszerezettét, hitét, kitartását tükrözik vissza. Egy kis gyermek így ír erről:

A rokkant katona.

Őseink ránk hagyták ezt a szép hazát. Honvédeink védik most hazánkat. A rokkant katonák a harctéren sebesültek meg. Szívesen és örömmel mennek el szép hazájukat védelmezni. Sokan életüket, karjukat, fél szemüket, szívüket áldozzák a hazának. A haza csak akkor erős, ha minden ember szereti. A rokkant katona nem panaszkodik, hanem egy lábbal, vagy félkézzel is eltartja gyermekeit, feleségét, nagyszüleit, rokonait, hogy a családja el ne pusztuljon. Tudják azt is, hogy a haza nem veszhet el soha.

Miklósy Gábor
III. oszt. tanuló.

A következő fogalmazásnál a földrajzzal kapcsolatosan gyönyörű hortobágyi tájat ábrázoló képet állítok a gyermekek elé. — Szép, szép — hangzik mindenfelől. — Rajzoljuk le! — hangzik egyik padból. — Lerajzoljuk, de szóval. Úgy, mintha ott lennétek. Fogjatok a munkához!

Az alábbi fogalmazás mutatja a gyermek éles megfigyelőképeségét, természetszeretetét, valláosságát. (Szabad fogalmazás:)

Hortobágyi élet.

Süt a nap. Rekkenő hőség van. Delet harangoznak a közeli faluban. Körüljáratom szemem a gyönyörű tájon. A falu házai úgy látszanak, mintha gyufaskatulyák volnának. Apró, fekete pontok tűnnek fel a láthatár szélén. Ahogy egyre közelebb jönnek, egyre nagyobbodnak. Végre kivéhetem, hogy szénásszekerek. Mikor hozzám ért, megszólítottam a szénán alvó embert. Nem ébredt fel. A szekerek tovább mentek. Megint jön valaki. Többen vannak. Erős meglett magyarak. Kasza a vállukon. Ebédelni mennek. Közben beszélgetnek. Ejnye komám, — mondja az egyik — már biz' egyszer bemegyek én a városba. Lábas kell az asszonynak, a Jucinak kaláris, a Jancsinak új cipő. Meg még sok minden. Elmennek ezek is. Egyszer csak madáracsicsergés üti meg fületem. Egy kis pacsirta énekel. Hallgatom, hallgatom néma áhítattal. Gyönyörű hangjával csicsereg. Egyszerű, de értékes madár. A madárka elszáll. Néma csönd van. Fönt az égen apró báránnyelűk, mintha kis báránnyok lennének s legelnék az égi füvet. De gyönyörű a beláthatatlan égi mező. Megszomjaztam. Elindultam vizet keresni. Tudtam, aligha találok, mert ezen a vidé-

ken nem igen van víz. Elfáradtam. Leültem egy útszéli kőre. Cirip-cirip! Itt vagyok. A tücsök — mert az volt — közelebb mászott. — Szervusz, tücskőm. Bogaram — szólítottam meg barátságosan. — Remélem nincs semmi bajod. Cirip — bólintott megértően. — Gyere tücskőm. Ebédelj velem. A tücsök rám nézett. Apró szemében méltatlankodás látszott. Mintha azt mondta volna: Ebédeltem én már. Elhagyott ő is. Félhomály terítette le szürkés fátylát a világra. Esteli szállásomra tértem. De nem mulasztottam el megköszönni a jó Istennek, hogy engedte meglátnom a gyönyörű vidéket: a szép Hortobágyot!

Kováts Anna
IV. oszt. tanuló.

— Szadovszky János egyháztanácsosunk f. évi márc. hó 19-én rövid szenvedés után csendesen elhunyt. Szorgalmas, munkás életének 61-ik évében távozott el szerető családja köréből. Mint könyvkötőmester városszerte közzismert volt becsületességéről és megbízhatóságáról. Az egyháznál viselt tisztségét hűséggel töltötte be. Azok közé tartozott, akik az egyház istentiszteleti életének buzgó közösségét alkotják. Helye megüresedett a templomban, de bizonyos, hogy Krisztus szava hozzá is szól: „Az én Atyámnak házában sok lakóhely van... Elme gyek, hogy helyet készítek néktek!”

KÉRJUK AZ EGYHÁZHÍVEKET, hogy az istentisztelet idején történő esetleges légi riadó esetén a fölkért légvédelmi szolgálatot teljesítő egyháziagok utasításai szerint hagyják el a templom épületét.

A kenyériskola

A kenyériskola ebben az évben január 11-én nyílt meg és március 10-én tartotta meg záróünnepélyét. 25 kis kültelki gyerek látogatta mindennap.

Kenyériskola. Sokan talán azt sem tudják, mit jelent ez. De aki már egyszer járt itt, vidám és kedves benyomásokkal távozott.

Lépünk hát be és nézzünk körül. Fiúk, lányok, kicsik s nagyobbak egyaránt örömmel, csillogó szemmel ülnek és figyelnek. Eleinte talán félénken, kissé szégyenkezve félrehúzódnak, de aztán felenged a merevség, s később már nyoma sincs a félénkségnek. Áhitattal, lehajtott fejjel, összekulcsolt kézzel imádkoznak együtt. Énekeket tanulnak, s bibliai magyarázat alapján ó. és újszövetségi történeteket, aranymondásokat. Nagyon jól megjegyzik a hallottakat s még a légkisebbek is el tudják mondani. A közös ima után vidáman ülnek az asztalhoz, ahol nap-nap

után meleg tejet s kenyeret kapnak ezek a kis kültelki gyerekek. Néha külön meglepetés is akad: alma, kalács is jut mindegyiknek.

A kenyériskola megtanítja a gyerekeket arra, milyen nagy áldás a mindennapi kenyér s hogy az Úrnak ezt az ajándékát mindenkinek meg kell becsülnie. Olyan jó volt hallgatni, mikor az egyik pici kislány uzsonna után kijelentette: „Köszönjük meg a jó Istennek, hogy tejeckét kaptunk.”

Öröm volt résztvenni a záróünnepélyen, az utolsó kenyériskolai napon is. A gyerekek a szép feleletekkel, ajkukról felcsendülő énekükkel lelki gazdagságukról tettek bizonyoságot.

A velük sokat fáradó vezetőség azzal a reménnyel búcsúzott tőlük, hogy ezt a lelki gazdagságot nemcsak megtartják, hanem tovább is fejlesztik.

Irtá: Sz. P. K. E.

A kassai magyar evangélikus egyház kenyériskolájának szeretet-szolgálatá

A kassai magyar evangélikus egyház vezetőségének és áldozatkész híveinek a szívében újra kinyílt a krisztusi felebaráti szeretet virága. Ebben az 1943-ik évben is újra kitarultak a kenyériskola kapui. Újra eljöttek a mult évi hűséggel a Mária-lelkű és Márta-szolgálatkészű magyar evangélikus nők, asszonyok és leányok, hogy az emberbaráti szeretet és a jótékonyság oltára mellett szolgálva, eleget tegyenek a krisztusi parancsnak: „Adjatok enni az éhezőknek, inni a szomjazónak, ruházzatok a meztelent, látogassátok a beteget s

a szegényeknek az evangéliomot prédikáljátok.”

1943 január hó 11-től március 10-ig, naponként 25 gyermek élvezte a fenti szeretetszolgálat áldását, s a kenyér és a tej napi kiosztása mellett gondoskodott az egyház vezetősége arról is, hogy az éhező gyermeklelkek naponta tápláltassanak az örökélet kenyérével és a szomjazó gyermeklelkek kielégíttessenek az evangéliom tejjével.

A földi kenyérrel és tejjel való mindennapi táplálkozás előtt akadtak mindennap olyan hívek, akik a gyermekekkel naponta

együtt énekeltek, imádkoztak, elmélyedtek az örökélet igéjének, a szentírásnak titkaiba; bejárták a gyermeki lelkekkel az evangélikus egyházi élet gazdag lelki mezőit s a lelki kalász szedésé-

ben jó példával előljártak.

A kenyériskola kéthónapi áldásos működése ebben az évben március 10-én a gyermekek záróvizsgájával ért véget.

A KENYÉR.

„Szeressétek a kenyeret, mert a kenyér a ház szíve, az asztal illata, a tűzhely öröme.”

„Tiszteljétek a kenyeret, mert a kenyér a homlok verejtéke, a munka büszkesége, az áldozat költeménye.”

„Becsüljétek meg a kenyeret, mert a kenyér a szántóföldek dicsősége, a föld illata, az élet ünnepe.”

„Ne pazaroljátok a kenyeret, mert a kenyér a haza gazdagsága, az Isten legbensőségesebb adománya, az emberi fáradozás legszentebb jutalma.”

Margócsy Aladár
ny. lelkész, tb. főesp.

Hírek

— A lelkészi hivatal helye: Kossuth Lajos-utca 3., I. em. Hivatalos órák: délelőtt 9—12. Telefon: 35—96.

— A belmissziói munka bármely ága iránt érdeklődőknek a lelkészi hivatal nyújt felvilágosítást.

— Szeretettel hívjuk fel az egyház hívek figyelmét, hogy május utolsó vasárnapján, azaz a hősök napján az istentiszteletet reggel 9 órakor fogjuk megartani.

— Szeretettel hívjuk fel az egyház híveink figyelmét, hogy minden hónap első vasárnapján, amikor egyházközségünkben ^{1/4}11 órakor német nyelvű istentisztelet van, a II. egyházközség 9 órakor magyar nyelvű istentiszteletet tart.

— A bőjti időszakban minden csütörtökön este 6 órakor iskola-épületünk emeleti nagytermében Palma testvér tart bibliai órát.

— Legfelsőbb helyről Szakmáry Károly egyháztanácsosunkat és Spielmann Ervin hittestvérünket kormányfőtanácsosi, dr. Payer Ervin hittestvérünket egészségügyi főtanácsosi, Koch Vilmos egyháztagunkat tanügyi főtanácsosi méltósággal ruházták fel.

— Szepsi szórványunk gyásza. Szepsi szórványunk egyik buzgó tagja váratlanul távozott el az élők sorából. Szikora János m. kir. t. őrmester, a szepsi tűzoltóság parancsnoka szolgálata közben adta vissza lelkét Teremtőjének. Temetése február 22-én nagy részvét mellett ment végbe.

— Evang. vegyeskarunk a közeledő húsvéti ünnepekre való tekintettel újból megkezdte munkáját. Szeretnénk, ha minél nagyobb számban jelenének meg és részt vennének abban a nemes munkában, mely egyedül Isten dicsőségére szolgál. Énekeljünk jó szívvel, jó evangélikus-hoz méltóan. Próbák szerdán és pénteken este 7—8 óráig.

— Felhívjuk a kedves Szülők figyelmét a most meginduló mozgalomra, mely a fiú- és leánydiákságot egy táborba akarja az éneken keresztül tömöríteni. Engedjétek és ne tiltsátok énekelni tudó gyermekeiteket, mert éneklés közben nemesedik a szív, tisztul a lélek. Szeretettel várja őket a Vezetőség. Próbák vasárnap reggel pontosan 8—9 óráig az evang. elemi iskola III—IV. osztályában.

— A bőjti időszakban minden kedden és pénteken este 6 órakor bőjti esti istentiszteletet tartunk a templomban.

— A nagyhéten minden este 6 órakor virágvasárnaptól a nagyhét szombatjáig bezárólag esti istentiszteletet tartunk a templomban.

— Az idejű konfirmációi oktatás március 1-vel elkezdődött. Harminc konfirmandus jelentkezett. Hordozzuk őket imádságainkban! Az órák minden nap 5 órák vannak az iskolaépületben.

— Dr. Förster Lajost, gyülekezeti gyámintézetünk elnökét a hegyaljai evangélikus egyházmegye gyámintézete világi elnökévé választotta.

— Ez idén is működött a kenyériskola. 25 gyermek kapott január 10-től márc. 10-ig minden nap meleg uzsonnát. Ugyancsak minden nap lelki oktatásban is részesültek. Ezt Margócsy Aladár ny. lelkész tb. esperes végezte. A kenyériskola bevétele 563 P 50 f. éspedig: adományokból 325 P 90 f. és a diákszövetség lánycsoportja műsoros előadásának jövedelméből 237 P 60 fillér. Kiadása 385 P 72 fill. A rászoruló gyermekek ruhasegélyben is részesültek.

— Gyülekezetünkben az elmúlt 1942-ik évben a keresztség szentségében 56-an részesültek. 28 leány és 28 fiú. Ezek közül egy felnőtt-keresztelés volt. — 22-en konfirmáltak, 11 leány és 11 fiú. Házasságot 18 pár kötött, 5 tiszta és 13 vegyes. Reverzálist javunkra 6, kárunkra 4 pár adott. — Elhalálozott 43 egyháztág, 22 nő és 21 férfi. — Az Úr szent vacsorájával 1344-en éltek: 492 férfi és 852 nő. — Hozzánk betértek hatan, tőlünk kitértek ketten.

— Leányegyesületünk elnöke, Margócsy Aladárné főesperes neje tisztségéről lemondott. A leányegyesület vezetését március 15-től Dr. Schulek Tiborné tabori főlelkész neje vállalta el.

— Szórvány-istentiszteletek. E tavaszon, április 11-én és június 14-én lesznek úrvacsorával egybekötött istentiszteletek Luciabányán reggel 8 órakor, Szepsiben d. e. 10 órakor. Szeretettel hívjuk fel erre szórványhíveink figyelmét.

— Fájdalmas gyász érte egyházközségünk tb. felügyelőjét, Gömör Jánost, leánya, özv. Veress Józsefné Gömör Kató elhunytával. — Ugyancsak gyász sújtotta le Sohlmann Gyula másodfelügyelőt is unokaöccsének, vitéz Lovay Ferenc m. kir. alezredesnek hősi halálával. A kegyelem Istene vigasztalja meg őket.

— Bradovka Gyula, egyházközségünk tanácsosa 1942 október 12-én hunyt el. Buzgó egyháztanácsosunk röviddel halála előtt még megérhette ruhafestő, vegytisztító és gőzmosógóárának 130 éves fennállási ünnepét. Az üzemet három nemzedék pihenést és fáradságot nem ismerő

szorgalma fejlesztette az akkori kék- és szépfestő műhelyből a modern technika vívmányaival felszerelt vegytisztító és ruha-festő gyárrá. Bradovka Gyula tagja volt annak a törhetetlen magyarságáról és keresztyén meggyőződéséről nevezetes kassai polgári társadalomnak, amely Kassa iparosodása terén több mint egy félszázad óta nagyszerű munkát végzett és lerakta a kassai magyarság alappilléreit, melyeket a 20 éves idegen megszállás sem tudott megingatni. Nagy szeretetnek és köztiszteletnek örvendett boldog emlékű egyháztanácsosunk, aki a munka embere volt és akkor volt a legboldogabb, amikor gyárában minél több embernek adhatott kenyeret. Egyházának hú fia volt. Családjá gyászában osztozik egyháza is.

— Marcsek János a hegyaljai egyházmegyének, így egyházközségünknek is, esperese március hó 23-án és 24-én hivatalosan látogatta meg egyházközségünket. Vizsgálata kiterjedt a lelkeszi hivatalra, a hitoktatásra, elemi iskolánkra. Résztvett a leányifjúság közt folyó csendes napi evangelizációkon is. A látottak és hallottak elismerését érdemelték ki.

— A m. kir. igazságügyminiszter előterjesztésére a Kormányzó Úr Dr. Aczél Miklós egyháztanácsosunkat, helybeli járásbíró, március 1-i hatállyal az abaujszántói kir. járásbírósnak elnökévé nevezte ki. Amikor sajnálattal válunk meg buzgó egyháztanácsosunktól és körültekintő ügyészünktől, további életpályájára is Isten gazdag áldását kérjük.

FELHÍVÁS. Szeretettel értesítjük kedves hittestvéreinket, hogy az egyházi adó beszédését ú alapokra fektettük. Minden egyháztag április hó folyamán kettős postatakarékpenztár csekkalapon értesítést nyer idei adójának és esetleges hátralékának összegéről. Arra kérjük kedves hittestvéreinket, hogy a kivetett összeget a csekkalappal szíveskedjenek kiegyenlíteni, mivel a pénzbeszedő csak azokhoz fog elmenni, akik a csekkbefizetési felhívásnak 30 napon belül eleget nem tesznek. Az 5%-os beszédési díj ilyen esetben szintén a késedelmezőt fogja terhelni.

A nehéz időkben megértést és támogatást kér a

Pénzügyi bizottság.

SZERETETTEL KÉRJÜK KEDVES HITTESTVÉREINKET, hogy gyülekezeti lapunk terjesztését tegyék lelkiismereti kötelességükké olyan egyháztagjaink között, akiknek tudomásuk vagy feltevésük szerint nem igen volt módunkban azt eljuttatni.

— A Tavasz Értésítő ára 50 fillér változatlanul továbbra is. Ezt az összeget a lelkeszi hivatalban, az egyházfinál, vagy a következő két üzletben lehet kifizetni: Fleischer és Schirger, Fő-u. 2., Várkony Miklós, Kossuth Lajos-utca 3.

— Laut Beschluss des Presbyteriums vom 14. III. 1943 wird nach dem Antrag des II. Kircheninspektors Julius Sohlmann wie im ungarischen, auch bei deutschen Gottesdiensten das Vaterunser nicht schon nach der Predigt, sondern erst statt des Schlussgebetes vor dem Altar gesprochen. — Auch die drei Verse vom schönen Lied: „Ach, bleib mit Deiner Gnade“ nach Gesangbuch Nr. 204. werden als Abschluss eingeführt und gesungen. — Schliesslich wird in jedem Gottesdienst auch das Glaubensbekenntnis vorgelesen und dadurch der deutsche Gottesdienst ergänzt und verschönert.

Frühlingshoffen

Mit des Allmächtigen Hilfe und Gnade haben wir einen weiteren Kriegswinter überdauert und die ewig treue Mutternatur beginnt bereits das frische Erwachen vom langen Winterschlaf einzuläuten, um in unsere durch allerlei Nöten und Schwierigkeiten stark bedrückte Herzen ebenfalls neues Hoffen auszugiessen, uns aber auch mit frischem Mut auszurüsten.

Auf der Pilgerwanderung in den jungen, noch geheimnisvoll verschleiert vor uns liegenden Frühling hinein, werden wir heuer noch stärkerer Herzen und noch festeren Glaubens als bisher bedürfen, um im erprobten und bewährten Gottvertrauen standhaft und ausdauernd zu bleiben, die täglich fühlbarer werdenden Folgen des langwierigen kriegerischen Ringens, allerlei Entbehrungen und die persönlichen Opfer an teurem Menschenleben, — in stiller Ergebung auf uns zu nehmen, bis die Stunde der Erfüllung allen Hoffens und Sehens geschlagen haben wird.

„Wo wohnt der liebe Gott?“

— fragte einmal ein Lehrer seine ABC-Schüler. Da kamen nun allerlei Antworten zum Vorschein. „Im Himmel!“ lautete natürlich eine Antwort, die gang und gäbe ist, um sich das höchste Wesen vom Leibe zu halten, aus dem Leben auszuschalten. Einen Mädchen fiel sein Abendgebet ein: „Ich bin klein, mein Herz sei rein, soll niemand drinn wohnen, als Jesus allein!“ Dies Mädchen gab dem Lehrer zur Ant-

Wenn wir, nicht nur seelisch und geistig, sondern auch völkisch betrachtet, in kameradschaftlicher Verbundenheit, Schulter an Schulter, ein jeder auf den ihm anvertrauten Posten, mit gläubigem und dankbarem Herzen das Beste und Äusserste unserer Leistungsfähigkeit bereitwillig einsetzen, uns den übermenschlichen Leistungen unserer heldenmütigen Frontkämpfer würdig erweisen, wird der gerechte Lohn solchen Ausharrens und Treubleibens, uns von der göttlichen Vorsehung gewiss nicht vorenthalten bleiben.

Von solcher Erkenntnis erfüllt, bitten und beten wir, dass der Allmächtige uns die Kraft verleihe, in treuem Ausharren und eifrigem Zusammenwirken, auch die Grundlagen unseres Glaubens in der ferneren Zukunft ungeschmälert zu erhalten und unser Flehen um einen baldigen und gerechten Frieden erhöre.

Kaschau, Mitte März 1943.

JULIUS SOHLMANN

II. Kircheninspektor.

wort: „Gott wohnt in einem reinen Herzen.“ So wird doch wohl das höchste Wesen auch wieder ferne von uns sein. Denn auf welches Herz trifft die Seligpreisung dessen zu, den niemand einer Sünde zeihen konnte: „Selig sind, die reines Herzens sind, denn sie werden Gott schauen.“

Gott schauen! Wir kommen der Lösung der Frage damit schon ganz nahe. Also: „Wo wohnt der liebe Gott?“ Endlich

meldet sich noch ein kleiner Knabe in der hintersten Bank und rief: „Der liebe Gott wohnt in der Langen Gasse, im letzten Haus links.“ Als das Lachen ob dieser Antwort sich gelegt hatte, fragte der Lehrer den Knaben, wie er das meine. Und der Knabe erzählte: „Wir sind eines Sonntags letzthin an einem arseligen Häuschen vorbeigekommen. Da hat der Vater gesagt: Das Haus gehört dem armen Flickschuster, der hat acht Kinder und eine gliederkranke Base

und der blinde Grossvater ist auch noch mit dabei. Da ist oft Schmalhans Küchenmeister. Aber alle wohnen in Liebe und Frieden bei einander. Schau, Bub, bei den Leuten wohnt der liebe Gott.“

In der Klasse war es ganz still geworden. Der Lehrer fuhr dem Buben über den Blondkopf: „Dein Vater hat recht, mein Junge. Gott wohnt überall, wo Liebe und Frieden regiert und wo sich fromme Hände im Gebet falten.“

Fr. Volkskirche.

Fliehen kann Tapferkeit sein

Fliehen und Tapferkeit scheinen zwei grundverschiedene Dinge, die sich ausschliessen wie Feuer und Wasser. Wer wird einen Soldaten für tapfer halten, der vor dem Feinde flieht? Doch jedes Ding hat zwei Seiten. Bekannt ist die Geschichte vom Grossen Kurfürsten von Preussen, der in seiner Jugend zu Besuch im Haag war. Dort versuchten sie ihn zu schlechten Dingen zu verführen. Aber er besann sich nicht lange und mit den Worten: „Das bin ich meiner Ehre und meinem Vaterlande schuldig,“ floh er aus dieser gemeinen Gesellschaft. Wilhelm von Oranien, in dessen Kriegslager er sich begab, lobte seine tapfere Flucht mit den Worten: „Du hast einen schönen Sieg errungen.“ Ich sehe einen jungen Mann von einem Schaufenster stehen. Da liegt ein Buch mit einem wüsten Titel und schlechten Bildern. Ob er das nicht mal lesen darf? Andere tun's doch auch. Wäre doch ganz interessant. Plötzlich reisst er

sich los, und eilt fort. Und wenn sein Weg ihn wieder durch diese Gasse führt, dann geht er fortan auf der anderen Seite. Flucht vor der Versuchung ist Tapferkeit. Ich kannte einen Mann, der ein Trinker gewesen war. Er hatte es arg getrieben. Jetzt rührte er keinen Tropfen mehr an. Und vor dem Wirtshaus, wo er früher gezecht hatte, floh er. Dahin kriegte ihn keiner. Und mit seinen vormaligen Zechgenossen mochte er gar nicht gern zusammenkommen. Also Fliehen kann Tapferkeit sein. Daran ist kein Zweifel.

(Appenzeller Sonntagsblatt.)

— Den ersten Sonntag im Monat wird vormittag um $\frac{1}{4}$ 11 Uhr der Gottesdienst immer in deutscher Sprache gehalten. Gleichso findet den 2. und 4. Sonntag nachmittags um 3 Uhr deutscher Gottesdienst statt.

— Jeden Donnerstag um $\frac{1}{2}$ 8 Uhr ist in der Kirche Morgengottesdienst in deutscher Sprache.

Die wahre Grösse

Ihm dünkt, des Weltalls ständger Sonnenschein,
 Beleuchte bloss sein menschensüchtig Tun,
 Schrill prahlte Kaiser Karl nicht zu ruhn,
 Beugt demutsvoll sich nicht das Mönchelein.
 Und Wolkenbrüchen gleich ergiesst sich Blut,
 Aus Leibern, deren Seelen gottwärts ziehn,
 Auf Folterbänken gellend wirds geschrien:
 Von Gottes Gnaden den peitscht böser Mut!
 Der schlichte Mönch in hehrer Bibelhülle,
 Vergebens droht ihm wütend zu der Scherge,
 Führt sicher euch zu Gottes Gnadenfülle...!
 Der Kaiserriese schrumpft gar bald zum Zwerge,
 Steigt lebend schon hinab zur Nacht der Särge,
 Doch Luther flammt wie ewge Feuerberge!

Viktor Mohr

Dem Andenken der gefallenen Helden

Die ihr Blut und Leib und Leben
 Für uns habt dahingegeben
 Tote Brüder! nun ruht aus.

Keines Schmerzes weher Schrecken
 Kann aus diesem Schlaf euch wecken
 Ruhet aus! Ihr seid zu Haus.

Überstanden ist die Hölle
 Der Granaten und Schrapnelle
 Nun schützt Mutter-Erde euch!

Durst und Hunger, Frost und Fieber,
 Sturm und Regen sind vorüber
 Mutterschoss ist warm und weich.

Aber wir, die wir hier oben
 Noch im Sonnenlicht, geloben,
 Eins euch in die Gruft hinein:

Nicht umsonst habt ihr gestritten,
 Nicht umsonst habt ihr gelitten,
 Eure Erben wolln wir sein!

Eurer schweren Arbeit Erben
 Erben selbst in Not und Sterben,
 Alles geh von Hand zu Hand!

Erben Eures Herzensbrennen
 Für das grösste das wir kennen:
 Ewig teures Vaterland!

(Weltkrieg 1915)

Lutherworte

Rechte Weisheit.

Die rechte Weisheit ist, Gott lassen walten und regieren und alles was unrecht zugeht, oder den Frommen wehe tut, Ihm befehlen, oder endlich alles genau und recht richten wird. Ein Christ mag wohl die Sünde strafen durch Gottes Wort, aber die Faust soll er nicht dazu tun und sich nichts unterstehen, er habe denn von Gott Befehl. Wenn du denn nun gleich weise, heilig und fromm bist, merkst auch wohl, dass es in vielen Dingen unrecht zugeht, vermagst aber doch nicht alles was krumm ist, gerade zu machen, so tue deine befohlene Arbeit und wende in deinem Beruf deinen besten Fleiss an. Das andere, was nicht alles will fadenrecht werden, das befiel dem, der weiser und stärker ist, denn du, dem lieben Vater im Himmel, der kann Kirche, Land, Leute, Fürstentum, Haus, Hof, Weib und Kind weiser regieren denn du.

Menschen sind dreierlei Art. Die ersten sind der grosse Haufen, der sicher dahinlebt, ohne Gewissen, erkennt seine verderbte Art und Natur nicht, fühlet Gottes Zorn nicht wider die Sünde, fraget nicht darnach. Der andere Haufe ist derer, die durchs Gesetz erschreckt sind, fühlen Gottes Zorn und fliehen vor ihm, kämpfen und ringen mit Verzweiflung wie Saul. Der dritte Haufe ist derer, die ihre Sünde und Gottes Zorn erkennen und fühlen, dass sie in Sünden empfangen und geboren und derhal-

ben ewig verdammt und verloren müssten sein, hören aber die Predigt des Evangelii, dass Gott die Sünde vergibt aus Gnaden um Christi willen, der für uns dem Vater dafür genug getan hat, nehmens an und glaubens, werden also gerecht und selig vor Gott. Darnach beweisen sie ihren Glauben auch mit allerlei guten Werken als Früchten, die Gott befohlen hat. Die anderen zween Haufen gehen dahin.

An dem Christo fange deine Kunst und Studieren an, da lass sie auch bleiben und haften; und wo dich dein eigen Gedanken und Vernunft oder sonst jemand anders führet und weitet, so tu nur die Augen zu und sprich: Ich soll und will von keinem andern Gott wissen, denn in meinem Herrn Christo. Siehe, ist er von dem Vater gesandt, so muss er wahrlich etwas ausrichten und uns zu sagen haben aus des Vaters Willen und Befehl, dass wir ihn als die Majestät selbst hören sollen. Nun hören wir kein ander Wort, denn dass er soll der Welt helfen und uns den Vater zum Freund machen; sehen auch kein ander Werk, denn dass er dahin gehet und solches ausrichtet, predigt, leidet und zuletzt am Kreuz stirbt. Siehe, da steht mir des Vaters Herz, Wille und Werk offen und erkenne ihn gar; welches sonst niemand nimmermehr sehen und treffen kann, wie hoch er steigt und spekulieret mit eigenen klugen und spitzigen Gedanken.

(Luther)

Pausz Tivadar

Tul. SZAKMÁRY KÁROLY

PORCELLÁN- ÉS ÜVEGNAGYKERESKEDÉS

KASSA — KÖZPONT: FŐ-UTCA 19

Telefon: 24-23

I. fiók: Hollóházai kerámiai gyár lerakata

Fő-u. 73. Tel.: 27-99. - II. fiók: Kristályház, Fő-u. 11. Tel.: 28-24

Csermelyvölgyi út 62, Tükkögyár és üvegcsiszolda Tel.: 20-22

Élő- és művirág

UHL MATH.

virágkereskedése

Kassa, Fő-utca 81

Telefonszám 35-16

VITÉZ SÁNDOR

könyv-, papír-, zenemű-
és írószerkereskedés

Kassa, Fő-utca 75

Telefon: 27-46. - Alapítva 1885

„Wiko“ nyomdai műintézet

Felsőmagyarország legnagyobb és
legjobb felszerelt nyomdaüzeme

Kassa, Luther-utca 19. Tel.: 21-92

Felvidéki Kereskedelmi Bank Részvénytársaság Kassa

A PESTI MAGYAR KERESKEDELMI BANK LEÁNYINTÉZETE

BETÉTEKET a legjobban gyümölcsoztat.

KÖLCSÖNÖKET a legjutányosabban folyósít.

Foglalkozik a BANKÜZLET minden ágával.

Telefonszámok: Kassa 22-33, 32-32 — Táviratcím: COMMERZ KASSA

Felelős kiadó: Mohr Gedeon, Kassa, Kossuth Lajos-u. 3. Telefon: 35.96. Az értesítő ára 50 fillér. Ezt az összeget Várkoly Miklós főgondnok üzletében (Kossuth Lajos-utca 3), Fleischer és Schirger-cég pénztáránál (Fő-utca 2), kitett perselybe kérjük beszoigáltatni. A nyomdaköltség fedezésére felülfizetést köszönettel fogadunk. — Nyomta: „Wiko“ kő- és könyvnyomda, Kassa.